

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

**Role studentských klubů Áčko, Dýdy Baba a Klec
ve způsobu trávení volného času studentů**

Bc. Adéla Nováková

**Diplomová práce
2013**

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Adéla Nováková**
Osobní číslo: **H10566**
Studijní program: **N6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Role studentských klubů Áčko, Dýdý Baba, Klec, ve způsobu trávení volného času studentů**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Studentka se bude zabývat tématem, jaké role mají studentské kluby ve způsobu trávení volného času studentů. V abstraktu představí svou práci, v úvodu nastíní výzkumné otázky a stanoví si hypotézy. V teoretické části se bude zabývat literaturou od různých autorů na téma trávení volného času jedinců, skupin, co je ovlivňuje atd. V praktické části popíše vlastní výzkum, představí metodologii jako je zúčastněné pozorování, dotazník a polostrukturované rozhovory. V závěru vše shrne a potvrdí či vyvrátí své hypotézy. Na konci uvede seznam použité literatury a zdrojů.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Bittnerová, Dana: Kdo jsem a kam patřím? Sofis, Praha 2005. ISBN-10: 80-902785-8-2.

Dohnalová Marie, Malina Jaroslav, Müller Karel: Občanská společnost: Minulost, současnost, budoucnost. CERM, 2003. ISBN-10: 80-7204-278-5.

Hájek Bedřich, Hofbauer Břetislav, Pávková Jiřina: Pedagogické ovlivňování volného času – Současné trendy ve výchově. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.

Koukolík, František: Sociální mozek. Karolinum, 2006. ISBN-10: 80-246-1242-9.

Lohisse, Jean: Komunikační systémy. Socioantropologický pohled. Karolinum, 2003. ISBN-10: 80-246-0301-2.

Vedoucí diplomové práce:

doc. PhDr. Oldřich Kašpar, CSc.

Katedra sociálních věd

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2013**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2012

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 ods. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 28. 6. 2013

Bc. Adéla Nováková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu své práce doc. PhDr. Oldřichu Kašparovi, CSc. za odbornou pomoc při zpracovávání mého tématu a cenné rady. Dále díky patří i informátorům a respondentům za poskytnutí odpovědí na dané téma. Díky nim mohla tato práce vzniknout. V neposlední řadě děkuji i své rodině za vytvořené zázemí a pochopení.

Bc. Adéla Nováková

Anotace

Diplomová práce se zabývá rolemi studentských klubů Áčko, Dýdy Baba a Klec ve způsobu trávení volného času studentů Univerzity Pardubice. Nejprve představím termín volný čas, který bude uchopen pomocí odborných publikací, a zpracuji klíčová slova. Následuje terénní výzkum zaměřující se na studenty a jejich výpovědi. Cílem této práce je prozkoumat, zda studentské kluby, které se nacházejí v kampusu univerzity, slouží jako místa, kde studenti tráví svůj volný čas.

Klíčová slova

volný čas – volno – pojetí času v historii – jedinec – prostor – moderní kultura – kultura mládeže

Title

The role of student clubs Áčko, Dýdy Baba, Klec in the way of spending free time students

Anotation

This thesis deals with the roles of student clubs Áčko, Dýdy Baba and Klec in the way of spending free time students at the University of Pardubice. First, I introduce the topic of free time to be gripped by professional publications, and process keywords. Followed by field research focused on the students and their testimony. The aim of this work is to investigate that student clubs which they are located on the campus of the University, serves as a place where students spend their free time.

Keywords

Free time (leisure) – concept of time in history – an individual – space – modern culture – the culture of youth

Obsah

Úvod	9
1. Teoretická část	11
1.1. Volný čas	11
1.1.1. Definice a autoři volného času	13
1.1.2. Historie volného času.....	17
1.1.3. Příklad vnímání času.....	19
1.1.4. Pojetí času	20
1.1.5. Vývojový pohled na volný čas	22
1.1.6. Problematika volného času.....	22
1.2. Faktory ovlivňující náš čas	23
1.2.1. Vymezení pojmů jako jedinec, kultura, náš prostor	25
1.2.2. Kdo jsem, kam patřím?	27
1.2.3. Životní styl, moderní kultura, kultura mládeže	28
1.3. Způsoby trávení volného času	33
1.3.1. Sport a kolektivní hry.....	34
1.3.2. Rekreace, odpočinek	34
1.3.3. Zážitky, dobrodružství	35
1.3.4. Parta, přátelství i láska	36
2. Praktická část	39
2.1. Terénní výzkum	39
2.2. Metody výzkumu.....	40
2.3. Hypotézy.....	41
2.4. Cíle výzkumu.....	41
2.5. Výzkumné otázky.....	41
2.6. Cílová skupina.....	42
2.7. Popis výzkumných studentských klubů	42
2.7.1. Studentský klub Áčko	42
2.7.2. Studentský klub Dýdy Baba	43
2.7.3. Studentský klub Klec	43
2.8. Volný čas a volno.....	44
2.9. Shrnutí poznatků z terénního výzkumu.....	45
2.9.1. Klub Áčko	45
2.9.2. Dýdy Baba.....	48
2.9.3. Klec	50

2.10. Respondenti.....	51
2.11. Analýza rozhovorů.....	54
2.11.1. Sport a jiné aktivity během volného času	54
2.11.2. Pauzy během přednášek, pojem volno	58
2.11.3. Návštěvnost klubů a důvody výběru.....	61
2.12. Shrnutí informací z rozhovorů	65
2.13. Stručný přehled pomocí grafů	68
Závěr	72
Seznam použité literatury	74
Seznam použitých zdrojů	76
Přílohy.....	77

Úvod

Hlavním tématem mé diplomové práce je zmapování volného času studentů Univerzity Pardubice v souvislosti s provozem a využitím studentských klubů v kampusu. V první části se zabývám klíčovými slovy, která nás uvedou do dané problematiky. Za pomoci odborné literatury a internetových zdrojů vysvětlím, jak různí autoři chápou volný čas a jaké faktory ho ovlivňují. Tento fenomén souvisí i s prostorem, ve kterém se zkoumaný celek nachází. Ukáži, že toto téma koreluje i s postavením jedince v dané společnosti.

Tento námět jsem si zvolila proto, že se na Univerzitě Pardubice pohybuji již několik let a místní kluby navštěvuji celkem pravidelně. Zajímalo mě, zda tyto kluby plní funkci: sloužit studentům jako prostor pro trávení volného času. Při volbě mého tématu jsem byla přesvědčena, že se studenti opravdu během volného času pohybují ve zmíněných zařízeních. Viděla jsem pravidelně skupinky osob, které mířily do klubů, a říkávala jsem si, oni nemají asi nic jiného na práci. Proto jsem chtěla do dané problematiky proniknout hlouběji a pochopit situaci, které jsem byla často svědkem.

Už první dny mého výzkumu mi přinesly mnoho otázek, na které jsem se později zaměřila, abych potvrdila či vyvrátila mnou předem stanovené hypotézy. Zpočátku jsem kluby navštěvovala pravidelně, zapisovala jsem si, jací lidé se tam objevují, co dělají a co pijí nebo konzumují. Zda je jejich chování vhodné či nikoli, zda preferují kuřácký nebo nekuřácký prostor. Pomocí prvotního zkoumání jsem dospěla k názoru, že bude potřeba hlubšího zamyšlení se nad celkovou problematikou volného času. Musela jsem uskutečnit mnoho neformálních rozhovorů, aby mi ukázaly směr mé práce. V kampusu univerzity, ale i v okolí, mám mnoho kamarádů a známých, kteří neváhali a vypomohli mi svými kontakty na další a další jedince. Jedině tak jsem mohla zmapovat, jak tráví studenti volný čas.

Má první hypotéza byla, že studentské kluby navštěvují studenti během svého volného času. Po škole nemají co na práci, tak jdou posedět s kamarády a pohovořit o dění ve škole. Druhá hypotéza se soustředila na ověření myšlenky, že studenti navštěvují levnější bary. Jak je obecně vžito, studenti jsou většinou chudí a tím pádem nejsou moc ochotni utratit větší obnos peněz. Vše jsem konfrontovala s odpověďmi respondentů a odbornou literaturou, která se zabývá volným časem.

Práci jsem rozdělila do dvou celků. V teoretické části se věnuji literatuře související s tématem. Podívala jsem se i do historie, neboť je velice zajímavé, že už v dávné době pojem volný čas existoval. Sice ne v takové míře, jak je tomu dnes, ale i naši předkové věděli, jak se svým volnem naložit. Zaměřila jsem se na kulturu mladých, co je zajímavé, jak se chovají

v dnešní společnosti a jaké faktory mají na ně vliv při vybírání aktivit či pasivit během volného času. V práci se objeví také odborné publikace, které spadají převážně do sociologie a psychologie. Myslím si, že to téma velice obohatilo.

Praktická část je věnována mému terénnímu výzkumu. Popíší, kde se konal, v jakém časovém úseku a na jakém místě. Zaměřím se na popis jednotlivých klubů, co je pro ně typické, kde se nacházejí a popíši jejich klady i zápory. Součástí výzkumu byly i polostrukturované rozhovory s předem vybranými respondenty. Jelikož se v této práci neobjeví nahrávka, musela jsem zvolit důsledný přepis. Avšak na výpovědní hodnotě se nic nezměnilo. Dotázaní mi poskytli tíženě informace. Díky nim jsem mohla potvrdit nebo vyvrátit mnou stanovené hypotézy. Byla jsem mile překvapena, že místní studenti neberou volný čas jako nějaký čas po škole, aby si mohli např. dělat, co chtějí, ale mnohem raději ho tráví aktivněji. Dále, co mě velmi překvapilo, byla situace, že převážná většina studentů rozlišuje pojmy volný čas a volno. I já jsem se musela nad tímto faktem pozastavit. Proto jsem věnovala těmto dvěma termínům samostatnou kapitolu. Přiblíží nám, co pojmy znamenají, jaké mají postavení během dne a k čemu se dají využít. Většina studentů má dopředu rozdělený den na úseky, v nichž si třeba jen povídají, odpočívají. Ale také na úseky, které tráví úplně odlišným způsobem. Právě správné naplánování dne dělá člověku nesmírnou radost a dobrý pocit, že jediné on má svůj život pevně v rukou. Jak jsem se již zmínila, tyto rozhovory považuji za významný bod mé práce a děkuji všem zúčastněným za jejich čas a poskytnutí jejich věcných názorů.

Závěr celé práce přinese zhodnocení výzkumu, analýzy rozhovorů a zamyšlení se nad danou problematikou. Bude následovat i příslušná fotodokumentace, která nám přiblíží zkoumané objekty a podle mého názoru i tamější atmosféru.

1. Teoretická část

V této části se budu zabývat fenoménem *volný čas*, co si pod tímto výrazem lidé představí, jaké jsou možnosti trávení volného času a jaké vnitřní či vnější podněty nás ovlivňují. V úvodu nás do dané problematiky uvedou autoři, kteří se zabývají výzkumem volného času. Popíší jejich myšlenky a nebude ani chybět výstižný náhled do historie. Ta nám ukáže vnímání času v dávných dobách. Dále zde zmíním i témata, jako je *vnímání prostoru*, ve kterém se lidé nachází, jak se v něm vyznají a co pro ně pojem prostor znamená. Zavítám i do oblasti psychologie, ve které se zaměřím na *kulturu mladých*, co je pro ně typické apod.

1.1. Volný čas

„Výraz volný čas má krásný zvuk. Vyvolává většinou velmi příjemné představy.“¹ Někteří si představí relaxování ve vaně, někteří mimoškolní kroužky, jiní třeba být sám doma a dělat si své věci. Jde o činnosti, které nás baví a jsou pro naši duši příjemné, přinášejí radost a uvolnění. Volný čas a povinnosti, které musíme vykonat, nemají jasně určené hranice. Pro některé jsou i povinnosti příjemné a nemusejí vždy znamenat jen stres a problémy. I volný čas přináší pro mnohé strasti a nepříjemné pocity ve smyslu, že nemají dostatek volného času, že nejsou spokojeni, jak tráví své volno, že se často nudí, anebo že nemají prostředky, jak by vše realizovali. Avšak záleží na každém z nás, jak si své volno budeme organizovat, co je pro nás příjemné. Nakládat se svým volným časem neefektivně vede ke sklíčenosti člověka, depresivním myšlenkám. V mém okolí se pohybují vrstevníci, kteří nemají stálou práci, nemají rodinu, ale volný čas přesto prý neznají. Myšlenku, že v budoucnu přijde rodina a s ní spojené povinnosti, si asi nepřipouští. „Lidé, kteří nevědí jak naložit se svým volným časem, se často stávají obětí závislosti na omamných látkách, jsou agresivní ke svému okolí, k jiným etnikům, nebo také kradou auta a poškozují cizí majetek.“²

Neuspokojování potřeb, jak můžeme vidět, má odraz ve skryté frustraci vedoucí až k různým formám agresivity a dalších společensky nežádoucích projevů. Návyky využívání volného času se vytvářejí v dětství a základy si jedinec nese po celý život. „V současné době v civilizačně vyspělých zemích se nedostatkem práce také stal problematický hodnotový pohled na volný čas. Mění-li se hodnota práce, mění se i hodnota volného času. Pokud je člověk nezaměstnaný, jaký smysl a hodnotu má pro něj volný čas bez hranic? Ne každý

¹ Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B.: *Pedagogika volného času*. Praha 1999, s. 11.

² Tamtéž, s. 11.

člověk ví, co vůbec volný čas znamená a jak s ním nakládat.³ I u mých respondentů budeme moci vidět, jak někteří neumí se svým volným časem naložit. U některých je volný čas jen nějaká doba, kdy nic dělat nemusí anebo spíše nechtějí. Jsou raději na pokojích nebo doma, sledují televizi a také se často přejídají nezdravého jídla. Práce, která člověka naplňuje, přináší mu radost a peníze, se později odráží i ve vyhledávání a výběru jiných aktivit. Najednou nechce být doma u televize a sledovat například zprávy, které jsou velmi často negativního charakteru. Snaží se jít na čerstvý vzduch či „upustit páru“ při cvičení.

„Vystává nám otázka, na čem vůbec záleží, kolik máme volného času? Na věku, profesi, na povahových vlastnostech? Tráví dívky svůj volný čas jinak než chlapci, muži jinak než ženy?“⁴ V dětství tráví dívky svůj volný čas většinou s dívkami. Hrají si s panenkami, různě je oblékají a vymýšlejí hry na prodavačky, módní návrhářky a podobně. Chlapci si hrají s auty, zajímají se o hospodářské stroje i práci. Takto malé děti mají svůj dětský svět plný her a podobných zájmů. Nezajímá je, kolik volného času mají, protože to jsou děti a svůj den tráví převážně zábavou. Povinnosti u nich zatím nehrají velkou roli. V další fázi již dospívajícím nastávají povinnosti a volný čas už musí být organizován, aby byl ve vyváženém postavení (například se školními povinnostmi). Zde si děvčata i chlapci volí své oblíbené kroužky, které pravidelně navštěvují. Začínají se objevovat ale i návštěvy míst hospodského typu, diskoték apod. Souvisí to s poznáním něčeho neznámého, někdy i zakázaného. Někteří svůj volný čas tráví v barech i několik hodin po škole. Povídají si se spolužáky o problémech ve škole, s rodiči. Tito lidé většinou nemají žádné zájmy, které by je naplňovaly. Důležité je umět hospodařit se svým volnem.

„Rodina je základ, odkud děti berou návod jak trávit volné chvíle. Mladší sourozenci okoukávají, čemu se věnují ti starší. Existují ovšem i další vlivy, jako jsou kamarádi, vrstevníci, sousedé, ale také škola, literatura apod.“⁵ Rodiče by měli své potomky vést k efektivnímu využití svého času. Aby měli kamarády, kteří s nimi budou prožívat společné chvílky, aby věděli, co je správné a co špatné, aby jejich životní styl byl plnohodnotný a vhodný k jejich věku. Když jsem prováděla výzkum a následné neformální rozhovory, často mi bylo řečeno, že ke koníčkům, kterým se v nynější době věnují, je přivedli rodičové nebo sourozenci. Okoukali např. hraní na hudební nástroj nebo sportování. Studentky většinou chodí na tzv. dámské sporty, protože jim to doporučily ostatní kamarádky. Existuje vliv blízkých na trávení volného času. Způsoby jeho využívání je jeden z ukazovatelů životního

³ Kučerová, S.: *Volný čas jako hodnota*. In: Spousta, V. et al.: *Teoretické základy výchovy ve volném čase: Úvod do studia pedagogiky volného času*. Brno 1994, s. 11 – 12.

⁴ Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B.: *Pedagogika volného času*. Praha 1999, s. 13.

⁵ Tamtéž, s. 15.

stylu. Pojem volný čas znamená činnosti, které si můžeme svobodně vybrat, děláme je rádi a dobrovolně, přinášejí nám radost a uspokojení. Jsou to zájmové činnosti, rekreace, zábava, hudba atd. Prostředí, ve kterém tráví volný čas, je velmi různorodé. Někteří si vybírají pobyt na čerstvém vzduchu, jiní dávají přednost uzavřeným místnostem a jiní se ocitají jen tak na ulici bez jakéhokoli dohledu. Poslední zmíněná situace se stává velice často, jejíž příčinu můžeme najít v rodině a výchově, která nevedla mladé lidi k lepšímu využití jejich času. Je to spíše spojeno s dětmi, které mají špatnou sociální situaci. V televizi často slýcháváme, jak se mladí lidé cítí nedocenení a poškozují veřejný majetek, chovají se agresivně, jen aby si jich někdo všiml. Kdybychom pátrali, v jaké rodině žijí, dospěli bychom k závěru, že se blízcí o ně nestarají a je jim v podstatě jedno, co provádějí ve svém volném čase. Takováto situace by neměla nastat, rodiče mají mít zájem o své vlastní děti, aby v budoucnu měli dobrý pocit, že budou vědět, jak své volno využít. Avšak ve své práci pracuji s vysokoškolskými studenty. Ti již mají svá mladá, vybouřená léta za sebou a ví, jak zorganizovat volný čas, protože jsou rádi za každou volnou chvíli, kterou nemusejí strávit u učení.

1.1.1. Definice a autoři volného času

V této části bych ráda zdůraznila několik definic, aby bylo zřetelné, jak můžeme na volný čas nahlížet. Jak se vymezuje vůči práci a všedním povinnostem a jak ho vnímají různí autoři. Jde jen o nástin, protože definic existuje celá řada. Tyto termíny však nejsou hlavním cílem této práce.

První definici, kterou jsem si zvolila, je definice volného času ve smyslu *negativního*, nebo *pozitivního* vnímání. „Negativní definice volného času vycházejí z vymezení volného času vůči pracovní době („mám volno od práce“), zatímco pozitivní definice se pokouší vymezit volný čas na základě jeho vlastní kvality, tedy jako čas, *s nímž může jedinec svobodně nakládat* („mám volno pro sebe, pro svoje záliby, pro druhé atd.).“⁶ Pozitivno na volném čase je dáno spíše pocitem, který člověk má nebo jej očekává, než konkrétní činnosti nebo možností aktivity, kterou člověk dělá. Jde tedy hlavně o pocit bezstarostnosti a svobody. Podle mého názoru, dnešní společnost chápe volný čas jako volno od práce. Jen když jsou všechny povinnosti splněné, můžu jít dělat něco pro sebe. I během výzkumu se prokázalo, že studenti musí mít vše udělané, nebo aspoň z větší části, aby si volný čas užili. Většina se chce při něm uvolnit, načerpat síly a potřebnou energii. Avšak myšlenky, že nemají splněnou práci do školy, jim nedovolí se uvolnit podle potřeby.

⁶ www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d

Další rozdělení vysvětluje, že existuje *volný čas v širším smyslu* a *volný čas v užším smyslu*. První zmíněné chápeme jako veškerý čas mimo pracovní dobu, tedy včetně spánku, jídla, péče o vlastní tělo, cesty do práce atd. S touto definicí se respondenti neztotožňovali, neboť cesta do práce někdy spojená s brzkým ranním vstáváním, nepovažují za volný čas, ale za nutné zlo. Druhé nastíněné chápeme jako volný čas, který v sobě nezahrnuje časové úseky spojené s prací, jako např. cestu do práce, spánek nebo jiný nutný odpočinek. Nepatří do něj takové činnosti, které jsou pevně zakotveny v osobním denním programu jednotlivce. „Empirický výzkum volného času rozlišuje tzv. *měkké volnočasové aktivity*, které se staly samozřejmostí a realizují se bez zvláštní koncentrace a zájmového zaměření (např. poslech rozhlasu nebo televize), a *tvrdé volnočasové aktivity*, které mají aktivnější charakter a jsou výsledkem vědomé volby, např. sport.“⁷ Jednoznačná volba dotázaných. Později se vše promítne i do grafů, které budou součástí práce. Sport je nejčastější činnost, kterou studenti praktikují.

Volný čas je společenským produktem, který se objevuje na určité úrovni rozvoje člověka a společnosti. Není to doba pasivity a zahálení, ale doba strávená činnostmi, které jedince naplňují určitými pocity a rovněž se objevuje jako osvobození od denních aktivit, které jsou nutné k přežití. Volný čas dává člověku možnost se rozvíjet a být sám sebou.

Za klasika sociologie volného času lze považovat **Joffre Dumazediera**, který významně obohatil teorii volného času. Poukazoval na zbytečně nadměrnou pozornost věnovanou jeho náplni a analýze činností a proti tomu nedostatečný čas věnovaný rozboru teoretické stránky, vlivu volného času na kulturu, sociální vztahy a životní styl. „Volný čas je mimopracovní doba, osvobozená od času přesčasové práce a dojíždění na místo pracoviště (čas vázaný). Volný čas tedy představuje pouze určitou část mimopracovní doby, do které patří osobní biologické potřeby (strava, hygiena, spánek) a povinnosti rodinné (vaření, úklid, nákup, péče o děti). Jedinec, který se oddává volnému času, si chce odpočinout nebo pobavit či svobodně zdokonalit svou tvůrčí kapacitu.“⁸

Dumazedier rozlišuje 3 základní funkce volného času:

1. odpočinek (délassement), zotavení, reprodukce pracovní síly

Volný čas osvobozuje od únavy, odstraňuje fyzické nebo nervové poruchy vyvolané napětím, výkonem povinností a zejména práce. Patří sem veškerý fyzický odpočinek všeho druhu, ovšem nepatří sem fyziologicky nutný spánek.

⁷ www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d

⁸ www.fsps.muni.cz/~kse/vyuka/vyuka.../rekre_002_odpocinek.pdf

2. rozptýlení (divertissement), zábava, rozptýlení, kompenzace, únik z monotónnosti práce

Do této kategorie spadá mé téma, protože kluby slouží jako odreagování od práce, povinností a špatné nálady. Lidé se rozptylují od každodenních stereotypních činností.

3. rozvoj osobnosti (développement) fyzický, kulturní, sociální

Patří sem různé kroužky, spolky a zařízení sloužící k volnočasovým aktivitám.

Všechny tři funkce spolu vzájemně souvisejí. „Existují ve střídavé míře ve všech situacích u všech lidí. Často se vzájemně překrývají, takže je dosti obtížné jejich rozlišení. U každého člověka by měly být v určitých proporcích zastoupeny všechny výše zmíněné funkce, jinak hrozí jednostranná deformace.“⁹ Právě nastíněné propojení utváří člověka, který je spokojený sám se sebou, má vyváženou pracovní dobu a volný čas.

Obecně se uvádí tyto tři základní funkce volného času:

a) regenerace sil – např. odpočinek

b) kompenzace jednostranné práce – např. zábava

c) vlastní orientace v životě – rozvoj osobnosti a podíl na kultuře (volný čas jako prostor k hledání a nalézání smyslu života)¹⁰

Smyslem odpočinku je vyrovnat únavu, která vzniká při práci. Zábava nám slouží k přerušení monotónnosti v režimu dne každého člověka a řadíme sem aktivity jako např. sport, čtení, televizi. Jednou ze základních otázek nauky o volném čase je funkce volného času v současné společnosti. Prospěšně strávený volný čas nám tedy poskytuje rozvoj a pomoc v mnoha oblastech a stává se zdrojem hodnot, které jsou důležité v existenci daného jedince. Poslední zmíněné dělení je důležité v životě člověka. Když se rozvíjí osobnost člověka prostřednictvím např. zájmových kroužků, rozvíjejí se i širší obzory v budoucím životě. Mám na mysli, že dítě, které chodilo do výtvarných kroužků, v budoucnu častěji navštěvuje umělecké výstavy. Je to dáno tím, že si už od dětství vypěstovalo pozitivní vztah k tomuto odvětví. Proto je nezbytné funkce volného času rozvíjet a podporovat. Jak je vidět z dosavadního výkladu, volný čas během historie měnil svou funkci, např. ve starověku a středověku mohl mít volný čas vedle funkce rekreační také funkci sociální (navazování společenských kontaktů) a náboženskou (bohoslužby, rozjímání).

Jedním ze sociologů, kteří se zabývali kategorií času, byl i **Emile Durkheim**. Ten rozlišoval čas na *individuální* a *kolektivní* v souvislosti s individuálním a kolektivním vědomím. Durkheim poskytuje následující definici kolektivního vědomí takto. Jedná se o „soubor toho, co společně pociťuje a čemu věří průměr členů jedné společnosti,“ jedná se o

⁹ Hodaň, B., Dohnal, T.: *Rekreologie*. Olomouc 2008, s. 57.

¹⁰ Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B.: *Pedagogika volného času*. Praha 1999, s. 38.

„determinovaný systém, který má svůj vlastní život.“¹¹ Dále říká, že: „Kolektivní vědomí a individuální vědomí se mění v opačných směrech; pokud roste kolektivní vědomí společnosti, individuální vědomí se zmenšuje a s ním také prostor pro individuální odchylky.“¹² Protože kolektivní vědomí je síla, která navzájem připoutává jedince a ubírá část jejich individuálního vědomí. Podle jeho slov je kolektivní vědomí nejvyšší formou duševního života. Tento autor se zabýval kategorií času, avšak ne kategorií volného času. Přesto jsem ho zde zmínila, neboť uvědomění si kolektivního a individuálního vědomí je pro naši společnost určitě přínosné.

Další autor, který se věnuje fenoménu volný čas, se jmenuje **Vladimír Spousta**. Říká: „Volný čas je veličina, která bývá chápána jako atribut, charakteristický znak svobody individua. Má však svou hodnotu jen v poměru k pracovním i mimopracovním činnostem, které jedinec koná buď v rodině, nebo v širším společenském prostředí.“¹³ Zde volný čas představuje hodnotu, která je využita a naplněna jen v případě, kdy bude využita ku prospěchu jedince. S tímto stylem se ztotožňují někteří studenti, se kterými jsem se bavila. Říkali, že musí napřed vykonat nějakou práci či povinnost, aby si volný čas zasloužili. Chápu volný čas jako zbytkový, který zbývá po splnění všech povinností – pracovních, studijních, rodinných i po uspokojení všech fyziologických potřeb. Je to jakýsi druh odměny.

Další definici podává **Irena Slepíčková**, která říká, že: „Volný čas je doba, v níž se jedinec na základě vlastního rozhodnutí věnuje činnostem, které ho baví a přinášejí mu uspokojení, ale také někdy i pocit úzkosti a obavy.“¹⁴ Podle jejího názoru je tedy volný čas dobou, kterou můžeme něčím naplnit. Do této kategorie by mohly spadat i mnou zkoumané studentské kluby. Našli se tací, kteří své uspokojení po škole najdou převážně v hospodách. Z vlastního přesvědčení si myslí, že návštěva těchto zařízení jim poskytne tížené uspokojení.

Obecně je potom volný čas definován jako „čas, v němž člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků plynoucích ze společenské dělby práce, nebo z nutnosti zachování biofyziologického či rodinného systému.“¹⁵

Další autoři, kteří se zabývají fenoménem volný čas, jsou například **Blanka Filipcová**, **Marie Řehořková**, **Jan Štěrba** a mnozí další. Většina ostatních definic jsou spíše sociologického nebo psychologického rázu. Jedná se o uchopení tématu volného času jako času svobodné volby, rozhodnutí. Autoři často zmiňují termín zbytkový volný čas, který je osvobozen od uspokojování jakýkoliv potřeb. Avšak s tímto označením příliš nesouhlasím,

¹¹ Durkheim, E.: *Společenská dělba práce*. Brno 2004, s. 75.

¹² Durkheim, E.: *Společenská dělba práce*. Brno 2004, s. 148.

¹³ Spousta, V. et al.: *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Brno 1996, s. 12.

¹⁴ Slepíčková, I.: *Sport a volný čas*. Praha 2000, s. 43.

¹⁵ Petrusek, M.: *Velký sociologický slovník*. Praha 1996, s. 156.

protože ve volném čase se musíme věnovat například naplňování psychických potřeb, jako je potřeba bezpečí, jistoty, poslouchat hudbu, potřeba zábavy, přísunu informací, učení se, potřeba štěstí. Dále ve svém volnu musíme uspokojit i sociální potřeby, jako je potřeba kontaktu s ostatními, nebýt sám, být druhými vážen, dosáhnout úspěchu, potřeba uznání, ocenění.

Různí autoři chápou volný čas různorodě, jak vyplývá z jejich definic. O volném čase někteří hovoří jako o rizikovém faktoru či jako o časované bombě. Jeho množství relativně vzrůstá, kvantita však neznamena automaticky jeho kvalitní využívání. „Neovlivňování využívání volného času a výchovy k němu ze strany společnosti a ponechání této oblasti zcela na komerci by mělo nedozírné následky. Pokud není institucionální nabídka v místě dostatečná a odpovídající, mohou si mladí lidé nacházet jiné aktivity, které jsou často společensky nežádoucí. Je známo, že výchova je levnější a úspěšnější než převýchova.“¹⁶ Proto prostředky vynaložené do ovlivňování volného času celé mladé generace jsou investicí do budoucnosti. Dále různí autoři volný čas zkoumají z odlišných hledisek. Pro nás je však důležité, že si pod tímto pojmem můžeme představit činnosti, které se běžně zahrnují pod pojmy odpočinek, zábava, zájmové činnosti, rekreace, sport i kulturní činnost.

V této části jsem nastínila jen několik definic, které korespondovaly a souhlasily s výpověďmi mých dotázaných, s nimiž se ztotožňovali. Svůj volný čas považují za čas mimo práci či povinnosti. Souhlasili s tím, že volný čas slouží k uspokojování potřeb a že je třeba si vážit každé volné chvíle, kterou máme. U nich do popředí vstupuje sama činnost, která je obohacena o okamžiky přítomnosti, aktuálního prožitku. Lidé chtějí ve volném čase najít chvíle radosti, štěstí a satisfakce. Shrneme-li myšlenky z uvedených definic, pak je zřejmé, že cílem aktivit ve volném čase je přimět člověka ke zdravému budování jeho vlastní osobnosti a rozvíjet zdravý životní styl.

1.1.2. Historie volného času

Doba minulá nám může ukázat, jak se vyvíjel volný čas lidí. Tato kapitola se zaměří na popsání volného času lidí, kteří si ho vážili a byli vděční za každou volnou chvíli, kterou trávili s rodinou či činnostmi, které nestíhali během náročných pracovních dnů. Z historických pramenů a za pomoci další literatury lze alespoň trochu vykreslit obraz trávení volného času.

¹⁶ www.ymcabrno.cekit.cz/files/ic/info/volnycas/volnycas.doc

Téma volného času nebyl součástí jen historické a později současné literatury, ale pronikal i do žánrů, jako byly legendy. Např. v knize *Legenda o Ostojevi*¹⁷ se můžeme dočíst, jak poddaný Ostoje, který žil v první polovině dvanáctého století, trávil svůj volný čas. „Jelikož žil v době, kdy primární obživou bylo zemědělství, přes jarní a letní měsíce trávil většinu času na poli. Až v zimních měsících mu vznikla mezerka 2 – 4 hodin volného času, kdy se věnoval osobním a rodinným záležitostem, rozmyšlení, rozprávění a častější komunikaci s ostatními lidmi, což rozšiřovalo jeho osobní obzor.“¹⁸ Zde můžeme vidět, jak se dnešní člověk změnil. Během volného času někteří jedinci jsou raději sami a s nikým se nebaví. I u studentů jsou k vidění osoby, které jsou spíše samotářské povahy, nikam nechodí, s ostatními spolužáky příliš nekonverzují. Přesto si myslím, že během volné chvíle dokážou i v sobě nalézt pocity a myšlenky, že se jejich osobní rozhled rozšiřuje.

Jestliže víme málo o práci a odpočinku dospělých, tak víme ještě méně o životě dětí v počátcích naší historie. „I tehdy děti a dospívající měli své hry a trávili část svého času ve skupinkách, které měly důležitou roli v dovršení socializace jedince, v nichž se dotvářela jejich psychosexuální identita.“¹⁹ Mladí se setkávali na polích, na mezích mezi vesnicemi a potkávali své potenciální partnery. Je prospěšné vědět, jaká situace byla a jaká je dnes a jak se vše postupně měnilo. Dnes k seznamování slouží různé diskotéky, internetové seznamky apod. a nezáleží, zda jedinci pocházejí z měst nebo vesnic. Většina vesnických zábav se koná jen během určitého období, proto mladí využívají možnost dojíždění za častější zábavou do větších měst, kde mají větší pravděpodobnost s někým navázat kontakt.

V průběhu minulého a zejména našeho století se stal volný čas významnou dimenzí každého lidského života. Rodiče si uvědomovali, že pokud se o děti nikdo po vyučování nepostará, vyrostou z nich nezbedníci. Začali své ratolesti dávat do školních družin, kde se o ně staraly profesionální učitelky. Poskytovaly jim potřebné zázemí, ale i se staraly o duševní rozvoj dítěte. Za mých dětských let bylo samozřejmé, aby děti chodily do zájmových nebo uměleckých kroužků, aby na případné nezbednosti neměly čas a pomyšlení. „Později docházelo k oddělování bydliště od pracoviště, kdy začaly vznikat tzv. víkendové domy, ve městech se objevovaly první kluby, spolky a kavárny.“²⁰ Lidé chtěli více volného času na regeneraci sil, aby mohli další den podat výkony, které společnost od nich očekávala.²¹

¹⁷ Smetánka, Z.: *Legenda o Ostojevi*. Praha 2010, s. 363.

¹⁸ Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B.: *Pedagogika volného času*. Praha 1999, s. 21.

¹⁹ Tamtéž, s. 21.

²⁰ Vznikaly např. sdružení, hnutí (Brontosaurus, Hnutí Duha) a organizace (Junák, YMCA, YWCA, Sokol apod.) věnující se mladým lidem. Dále školní družiny, knihovny, domovy mládeže, stanice zájmových činností. Hlavními činnostmi jsou práce s talentovanými dětmi, vytváření podmínek pro mládež.

²¹ Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B.: *Pedagogika volného času*. Praha 1999, s. 22.

O historii vývoje zařízení si volného času by se dalo psát obširně, nýbrž to není náplní mé práce, proto jsem to zmínila jen okrajově. V různých publikacích se spíše píše o tom, jak vznikaly různé spolky pro mládež i dospělé, jaký to mělo vliv na společenské uspořádání společnosti a další. Autoři se zaměřují na popsání výchovy mládeže během volného času a na srovnání volného času v evropských zemích a tehdejším Sovětském svazu.

1.1.3. Příklad vnímání času

„Středověký čas byl časem mnichů - byl přesně rozdělen vyzváněním, které svolávalo mnichy a kanovníky např. na bohoslužby. Byl to čas nesrovnatelný s časem naším: denní doba byla rozdělena podle římských zvyklostí na periody zhruba tříhodinové, noční čas (rozdělený mezi modlitbu a odpočinek) začínal večerními nešporami, pokračoval jitřními hodinkami uprostřed noci a končil čtvrtými nočními vigiliemi na úsvitu dne.“²² Takovéto rozdělení dávalo určitou pravidelnost pracovnímu dni rolníků, i když ten se ubíral, bez nároků na přílišnou přesnost, mezi východem a západem slunce. Čas mnicha a čas rolníka spolu vycházely dobře, i když se zcela nekryly.

„Ve 13. století se stalo, že takový čas už nestačil - nastal čas kupců,“²³ abychom užili slov **Jacqa Le Goffa**. Středověký kupec si dobýval čas a současně i prostor. Byl podřízen přírodním podmínkám i koloběhu ročních dob. Nezbyvalo jim nic jiného, než se podřít chodu přírody. „Kupcův čas je měřitelný (putování z jednoho místa na druhé), zároveň však i nesouvislý, plný přestávek a hluchých míst.“²⁴ „Středověký čas je také hlavně časem církevním a kněžským. Kněžským proto, že duchovenstvo je svou vzdělaností pánem měření času.“²⁵ Vždy ale platilo, že čas ve středověku byl závislý na přírodě. Setkáváme se s tím i ve světě obchodu a řemesel, kdy se mzda v letních měsících lišila od mzdy v zimních měsících. S časem mnichů bylo často manipulováno, aby se přizpůsobil času práce. Muselo dojít k určitému kompromisu. Nóny,²⁶ původně kolem naší druhé hodiny odpolední, se posouvaly, až se ustálily kolem poledne (odtud označení poledne v angličtině, noon).²⁷ Zřejmě právě zde vznikl určitý nátlak, který vedl k přesunutí nón, k vytvoření dalšího rozdělení pracovní doby:

²² Lenderová, M., Macková, M., Bezecný, Z., Jiránek, T.: *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století II. díl: Život všední i sváteční*. Univerzita Pardubice 2005, s. 86.

²³ Le Goff, J.: *Kultura středověké Evropy*. Praha 1991, s. 188.

²⁴ Le Goff, J.: *Za jiný středověk*. Praha 2005, s. 55.

²⁵ Le Goff, J.: *Kultura středověké Evropy*. Praha 1991, s. 188.

²⁶ nony (lat. Nonae) označují v březnu, květnu, červenci a říjnu 7. den, v ostatních měsících 5. den. Nonae (deváté) označují devátý den před idami (včetně) a původně odpovídaly první čtvrti Měsíce. Dostupné na http://cs.wikipedia.org/wiki/Římská_datace#Nony

²⁷ Lenderová, M., Macková, M., Bezecný, Z., Jiránek, T.: *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století II. díl: Život všední i sváteční*. Univerzita Pardubice 2005, s. 86.

půlden se ustálil ve 14. století. „Toto století je ve znamení postupných proměn a změn středověkého času. Přispěl tomu velkou mírou rozvoj měst, vzestup kupecké buržoazie a podnikatelů staveb, kteří potřebovali přesněji měřit čas práce. Začaly se zavádět bankovní směnky, které narušovaly tradiční časy. Vše vedlo k tomu, že se objevovaly první hodiny, které se v dalším století rozšířily po celém světě.“²⁸ Tak se zrodil náš moderní čas, rozdělený na dopoledne a odpoledne, kde se zlomem stal dlouho nedotknutelný oběd.

1.1.4. Pojetí času

Život člověka i celé lidské společnosti se odehrává v prostoru a v čase. Prostor je vícerozměrný, uchopitelný, ale čas nenávratně ubíhá, je nezávislý, nezastavitelný. Lidé se čas snažili uchopit. Marně. „Pokoušeli se ho - od sv. Augustina až po Alberta Einsteina - s větším či menším úspěchem definovat. Pochopili, že čas není jen kategorie náboženská či přírodovědná, ale i sociální (výše jsme zmínili čas rolníka a kněze, čas kupce), filosofická a historická.“²⁹

Podle antických představ byl čas cyklický - nejen básníci se těšili na návrat zlatého věku. Židovská kultura vyslovila představu o neopakovatelnosti, jedinečnosti a nenávratnosti průběhu dějin. Tuto představu převzalo křesťanství: čas někde začíná a někde končí. Na počátku je Stvoření světa, na konci Jeruzalém. Nicméně opakující se přírodní cykly - a právě těm musel středověký člověk v zájmu uhájení holé existence naslouchat především - podporovaly představy o cyklickém čase, v němž se vrací den i rok, jaro, léto, podzim, zima. Cyklické pojetí dávalo člověku naději, že po smrti se obnoví i jeho život. K cyklickému chápání času se přikláněli i učenci inspirovaní antikou. „Po celý středověk tak lze sledovat spor mezi cyklickou a lineární koncepcí času. Lineární pojetí bylo bližší obchodníkům a prvním finančníkům, kteří se snažili čas využít ve svůj prospěch, využít ho ekonomicky. S rozvojem kapitalismu získalo tak lineární pojetí času převahu. Čas se začal sjednocovat: stejný měl být čas rolníka i kněze, vojáka i obchodníka.“³⁰

Definovat pojem volný čas je věcí nesnadnou již samo o sobě a definicí existuje celá řada, jak jsem již nastínila. Chápání tohoto pojmu se měnilo v historii a jiný obsah výrazu volný čas si přidělí soudobý vědec a jinak by si naplnění pojmu dokázal představit středověký myslitel. V období středověku, kdy řídila lidské chování a skutky především církev, měl

²⁸ Le Goff, J.: *Kultura středověké Evropy*. Praha 1991, s. 189.

²⁹ Tamtéž, s. 87.

³⁰ Lenderová, M., Macková, M., Bezecný, Z., Jiránek, T.: *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století II. díl: Život všední i sváteční*. Univerzita Pardubice 2005, s. 87.

volný čas velmi podřadnou roli, vzhledem k silně asketickému pojetí života. „Volný čas byl věnován především modlitbám a Bohu. Život na Zemi byl přípravou na posmrtný život v nebi a ráji, kde bylo volného času dost a dost.“³¹

„V meziválečném období se vytvořily v Evropě dva základní modely zařízení si pro využití volného času. Jeden vznikl v západoevropských zemích, druhý v tehdejší Sovětském svazu. V prvním modelu převažovalo působení dobrovolných spolků, řízení státem nebylo tak zásadní. Ve druhém modelu existovalo těsné působení na mládež státem.“³²

Jak vidíme, je nesmírně obtížné stanovit vznik pojmu volného času v dnešním chápání či ztotožnit se se soudobým historickým pojetím tohoto fenoménu. „Nejbližší dnešnímu vymezení pravděpodobně lze opravdu, jak definuje sociologie, chápat období počínající devatenáctým stoletím, které krok za krokem přeměňovalo volný čas z utopické představy ve skutečnost a společensko-historický fakt. Snad to byla postupující industrializace, mechanizace práce, striktní oddělení pracovní doby od ostatního dne, vzestup pracovních mas a zkrácení pracovní doby, které učinily fenomén volného času hmatatelným a vymezily obsah pojmu času volna dneška. Volný čas je moderní pojem.“³³ Jak již bylo řečeno, v existenci lidstva má volný čas své místo. Jeho prvotní vnímání představovalo rozvíjení ducha, vzdělávání a také cestování. Až později ve středověku to bylo střídání práce a volného času pro pracující vrstvu. „Bohaté vrstvě společnosti volný čas umožňoval věnovat se divadlu, zábavě a hrám. Pracující chudina ho měla velmi málo. Jeho naplnění bylo determinováno normami, tradicemi a zvyky, které byly pro chudinu závazné.“³⁴

Ačkoli fenomén volného času existuje už od starověku, pojem volného času je poměrně nový, jak jsme již nastínila. Vznikl z nutnosti vymezení volna vůči pracovní době. Za předchůdce pojmu volný čas můžeme považovat pojmy jako *svátek*, *rekreace*.

Závěrem tedy můžeme konstatovat, že pohled na trávení volného času je v současnosti odlišný od pohledů v minulosti. Současný stav je dán nejen vývojem společnosti, ale i vědeckotechnickým pokrokem. Zdali se nám podaří úspěšně naplňovat svůj volný čas aktivní činnostmi, to záleží pouze a jen na nás samotných.

³¹ http://www.fsps.muni.cz/~kse/vyuka/vyuka_dokumenty/rekreologie/rekre_002_odpocinek.pdf

³² Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B.: *Pedagogika volného času*. Praha 1999, s. 35.

³³ www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d

³⁴ Spousta, V. et al.: *Metody a formy výchovy ve volném čase*. Brno 1996, s. 10 – 16.

1.1.5. Vývojový pohled na volný čas

Společnost i pojetí a obsah volného času, to vše prochází určitým vývojem. Po druhé světové válce můžeme mapovat tři vývojové etapy. *První etapa* spadá do 50. – 60. let. Zde nalezneme jako prioritu práci a protipól volný čas. Rekrace a odpočinek je brán jako oddechový čas k načerpání nových sil. *Druhou etapu* zahrnují 70. – 80. léta. „Volný čas je pojímán jako řada činností, v nichž jedinec může uspokojovat hmotné i kulturní potřeby.“³⁵ V této době vznikají zájmové kroužky a kulturní zařízení.³⁶ *Poslední etapu* tvoří současný stav společnosti. Vše směřuje k tomu, že máme přemíru volného času. Tato etapa je ohraničena 90. léty. „Lidé vstupují do volného času s požadavky „Já chci“ nebo „Já potřebuju“ či „Mě to baví“ apod.“³⁷ Zde do popředí vstupuje otázka kultivace člověka, kdy by si lidé měli uvědomit, že volný čas je přínosem pro jejich rozvoj a ne chtíč. Nedá se vynutit, vyplyne sám z tzv. koloběhu života.

„Volný čas je výsledkem dějinného vývoje. Jeho vidění a posuzování poznamenává vždy určité chápání světa a společenskou situaci, jaká je v dané historické etapě.“³⁸ V těchto názorech se vždy promítají různé společenské podmínky, v nichž jednotliví autoři žili, a s tím spojené určité vidění a chápání světa.

1.1.6. Problematika volného času

Na problematiku volného času je možné nahlížet z různých pohledů:

- 1) *„Ekonomické hledisko* – jedná se o množství prostředků společnosti, které investuje do zařízení pro volný čas a kolik nákladů se vrátí.
- 2) *Sociologické a sociálně-psychologické hledisko* – zde se sledují, jak činnosti přispívají k utváření mezilidských vztahů. Do tohoto hlediska můžeme zařadit vliv rodiny a školy. Svě dělá i zázemí jedince, zda netrpí pocity osamělosti nebo nudy, jaké má výsledky ve škole. Tyto aspekty mohou jedince či skupinku lidí zavést k možnostem trávení volného času v sociálně závadném prostředí a následně špatné seberealizace.
- 3) *Politické hledisko* – zde je možnost státu zasahovat svými orgány do volného času obyvatelstva (například, jaká bude školská politika, zda se bude v budoucnu platit školné, či nikoli).

³⁵ Němec, J. et al.: *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno 2002, s. 15.

³⁶ Rozvíjí se soustava domů pionýrů, zájmová sdružení, jejichž úkolem je pečovat o mladý dorost. Kulturní zařízení nabízí specializované programy.

³⁷ Němec, J. et al.: *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času*. Brno 2002, s. 16.

³⁸ Tamtéž, s. 17.

4) *Zdravotně-hygienické hledisko* – jedná se o zájem zdravotního a duševního vývoje člověka. Jeho dodržování režimu dne. Podle mého názoru je velice důležité dodržování určitého rytmu během dne. Jedině tak si člověk uvědomí, co je povinnost a co volná zábava. Vědět, co mě čeká další dny je pozitivní v rozvržení svého volného času. Do něj můžeme zařadit sport, literaturu, ale také návštěvu oblíbeného klubu s přáteli.

Tato funkce zdůrazňuje výchovnou činnost ve vhodném a hygienicky nezávadném prostředí a dodržování zásad bezpečnosti během různých volnočasových aktivit. Dle Hájka je „úkolem této funkce podporovat zdravý tělesný, duševní i sociální rozvoj dětí a mládeže při veškerém působení ve volném čase mimo vyučování. Jde především o usměrňování režimu dne, podněcování a poskytování příležitostí k vydatnému pohybu na zdravém vzduchu nejlépe, vytváření správných stravovacích a hygienických návyků. Nutné je dodržování zásad bezpečnosti práce při volnočasových aktivitách.“³⁹

5) *Pedagogické a psychologické hledisko* – toto hledisko bere v úvahu věkové i individuální zvláštnosti člověka a jejich respektování ve volném čase.⁴⁰

Tyto pohledy nám ukázaly, z jakých rovin je možné zkoumat volný čas člověka. Může se jednat o jedince či skupiny lidí z různých rodin, prostředí. Každá tato rovina má svá specifika, která je zajímavá.

1.2. Faktory ovlivňující náš čas

Nálada a prostor

„Mozek ovlivňuje i naši náladu, a podle toho se řídí náš svět. Nálada nám určuje, jak naložíme se svým volným časem.“⁴¹ Řídíme se podle situace, zda jsme veselí, smutní či zda máme chuť být sami nebo se naopak bavit a zahnat chmury. Ve školách, ve studentských klubech či v přírodě, tam všude se nám nálady mění. „Určité chování v určitém prostředí vyžaduje schopnost vytvářet reprezentace vztahů mezi sebou a svým sociálním prostředím.“⁴² Jedná se o určitý prostor, který má svá specifika. Ve škole se cítíme v napětí, zda nebudeme zkoušení či se nebude psát test, v přírodě máme pocity uvolnění a souznění s přírodou a ve studentských klubech se ukáže naše povaha. Zda jsme přátelští nebo společenští, zda máme smysl pro humor a také, zda se umíme přizpůsobit danému okolí. Zde se nálada z větší části

³⁹ Hájek, B. et al.: *Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy*. Praha 2008, s. 71.

⁴⁰ Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B.: *Pedagogika volného času*. Praha 1999, s. 19.

⁴¹ Orel, M., Facová, V. a kol.: *Člověk, jeho mozek a svět*. Praha 2009, s. 108.

⁴² Koukolík, F.: *Sociální mozek*. Praha 2006, s. 15.

uvolní a nastává pocit uspokojení například z dobře odvedené práce či z úspěšně vykonané zkoušky. V klubech je člověk bezstarostný, protože se nachází v kolektivu, který je mu příjemný a ví, že má volný čas, který je mu odměnou.

Roční období, počasí

I roční období ovlivňuje náš volný čas. Na jaře, kdy vše začíná rozkvétat, máme tendence začít sportovat, častěji pobývat na čerstvém vzduchu. Na podzim či v zimě se spíše uchylujeme do uzavřených prostorů, jako jsou kluby, kde je příjemná atmosféra a líbezná hudba. Slunce, déšť, vítr, to vše ovlivňuje naši náladu, kde a jak budeme trávit volný čas. Ne všichni jsou ochotni za deště běhat nebo rybařit. Máme náladu pod psa a jsme spíše doma, kde je teplo nebo jen tak sledujeme pořady v televizi. Záleží, zda jsme jedinci, kteří jsou samotáři, nebo máme partu či patříme do nějaké skupiny lidí, která se organizuje do určitých formací, jako jsou skauti a podobně. Počasí také ovlivňuje výběr klubů. Ti, co jsou z města, raději navštíví bližší klub, než ten, který se nachází např. u univerzity. Naopak ti, co jsou z okolí univerzity, nechodí do města.

Dospívání

V období adolescenta se začíná utvářet jeho vlastní svět. Sice je to období plné vzdorů a rozporů, přesto se jedinci snaží někam začlenit v rámci světa. „Mladý člověk hledá identitu, zvažuje kariérní pozici, způsob začlenění v rámci své zvolené odbornosti a navazuje své první partnerské vztahy.“⁴³ I hledání partnerů ovlivňuje mladé lidi a také hlavně způsob, kde budou trávit svůj čas. Škola, zájmové kroužky, diskotéky, zde všude dospívající mládež hledá své partnery. Někteří mají jako prioritu dobře vystudovat a pak si najít protějšek, jiní trpí pocitem osamělosti a spíše chtějí žít ve dvou, protože to jim dává pocit naplnění. Někteří navazují vztahy snadněji, jiní obtížněji. Začlenění se do společnosti je důležitý krok ve vývoji jedince. Pocit, že někam patřím, je pro nás rozhodující v blízké budoucnosti. Lidské osudy jsou pestré a je jen na nás, jaký život prožijeme.

Rodina, škola, přátelé a další lidé nás ovlivňují. Radí a pomáhají nám si volit tu nejlepší cestu do života dospělých. Od nich okoukáváme co dělat, když není práce, čemu se věnovat ve volném čase. Některé koníčky nám jsou blízké, tak se jim též věnujeme. Jiní raději dávají přednost své volbě. Společnost nám předává své zkušenosti, které nabyla během svého

⁴³ Orel, M., Facová, V. a kol.: *Člověk, jeho mozek a svět*. Praha 2009, s. 124.

působení a které my můžeme dále uplatňovat. Poslouchat ostatní, naslouchat jim, ale i porozumět sobě samému je důležité pro budoucí život. Záleží na nás, zda si od okolí vezmeme to nejpodstatnější a budeme se řídit jeho radami.

1.2.1. Vymezení pojmů jako jedinec, kultura, náš prostor

Každý člověk je jedinečná a neopakovatelná bytost. Odlišuje se od jiných nejen svou vnější podobou, ale i nadáním, inteligencí, mravním vědomím, pamětí a citovými dispozicemi, touhami a potřebami, zájmy a sklony. Zkoumá, zvažuje a hodnotí cizí i vlastní chování. Od svého narození přichází do kontaktu s množstvím lidí, napodobuje je, přejímá normy a pravidla soužití s ostatními.

Jan Sokol v kapitole O kultuře, jazyku a češtví vymezuje český prostor jako pole komunikace českých mluvčích. „Jedná se o jazyk, znalost či neznalost komunikačního kódu. To nás vede k rozpoznání vlastních a cizích. Dalo by se také říci, že český prostor je definován svými aktéry.“⁴⁴ Na základě rozpoznání jazykových dovedností je možno navazovat interkaci mezi lidmi. Je potřeba střídat komunikační kódy, abychom dokázali porozumět více lidem v různém prostředí. „Podobně se **Josef Kandert** a **Jan Bouzek** shodují ve své tezi, že prostor je definován svými aktéry. To, co je spojuje a co tak vytváří ony hranice, je buď sdílení téže kultury (podle J. Bouzka) nebo společná identita, která sdílenou kulturu etnizuje (podle J. Kanderta).“⁴⁵

Prostor se dá samozřejmě definovat i na základě geografie a politického kontextu, avšak mě zajímal náhled z oblasti antropologie a uchopení tohoto pojmu v rámci mého výzkumu. Podle mého názoru se jedná o prostor, ve kterém se sdružují lidé, kde kultura je soubor chování jednotlivců, ale také kde kultura umožňuje interpretovat okolní realitu. Kulturu zde chápu jako síť významů, do které se člověk musí socializovat a enkulturovat, aby se stal členem určité společnosti. „Jedinec vnímá kulturu jako nabídku, s níž se musí vyrovnat a její jednotlivé prvky přijmout, zavrhnout nebo reinterpretovat. Propojení kultury a osobnosti jedince tedy může v rovině individuální nabývat nesčetných variant. Průnik těchto individuálních pojetí kultury pak vytváří v daném prostoru, respektive společnosti daného prostoru, kulturu jako celek.“⁴⁶

⁴⁴ Sokol, J.: *O kultuře, jazyku a češtví*. In: Bittnerová, D., Heřmanský, M. (ed): *Kultura českého prostoru a prostor české kultury*. Praha 2008, s. 15 – 18.

⁴⁵ Bouzek, J.: *Otázka české identity v českém prostoru i mimo něj*. In: Bittnerová, D., Heřmanský, M. (ed): *Kultura českého prostoru a prostor české kultury*. Praha 2008, s. 19 – 24.

⁴⁶ Bittnerová, D., Heřmanský, M.: *Kultura českého prostoru a prostor české kultury*. Praha 2008, s. 14.

Rozdělení prostoru podle **Tylora**. Autor rozlišuje dva druhy společného prostoru. „Společný prostor, který vzniká tak, že se lidé setkávají na společném místě, označuje jako „topický“ společný prostor. Veřejnost v dnešním slova smyslu však očividně podléhá druhému typu, který nazývá „metatopický“ společný prostor. Je to prostor, který není lokálně vázán a vlastně do sebe zahrnuje množství oněch topických prostorů a činí je článkem jedné a též diskuse.“⁴⁷ Studentské kluby jsou typickým příkladem prvního dělení, protože je to společné místo, které navštěvují studenti. Je lokálně vázáno, má své postavení v blízkém okolí. Na rozdíl od druhého dělení, které slouží k setkávání různých osob, s různými zaměřenými. Neslouží pro nějakou skupinu, která má své specifické rysy.

Toto nastínění se týká mého popsání jedince a kultury, avšak já osobně se přikláním k výroku **Geertze**, který říká: „Kultura není komplex konkrétních vzorců chování (zvyků, obyčejů, tradic, soustav chování), ale soubor řídicích mechanismů (plánů, návodů, pravidel, instrukcí) pro chování.“⁴⁸ Tyto jednotlivé mechanismy nás mohou ovlivnit i při vybírání místa, kde budeme trávit volný čas, jak ho chceme uchopit a s kým ho chceme trávit.

V určitém prostředí se lidé charakterizují svým vlastním vyjadřováním a mentalitou. Každá oblast, místo i klub má svou klientelu, která je pro ně typická. Lidé kolem sebe potřebují skupinu osob stejných nebo aspoň velmi podobných cílů. Do studentských klubů chodí se společným cílem. Pobavit se, naplánovat další dny, akce apod. Mají podobné názory, představy. V klubech se cítí uvolněně převážně tam, kde je příjemná atmosféra. Lidé žijící v lidské společnosti se nemohou obejít bez kontaktu. Vzájemné vztahy se vyjadřují prostřednictvím sociální komunikace. Sociální komunikaci nelze redukovat jen na prosté přenášení informací. Předpokládá se i působení jednoho komunikanta na druhého s cílem ovlivnit ho, změnit jeho chování.

Každý jedinec, skupina, komunita se nachází v určitém prostoru, který je charakteristický svými rysy a pro danou skupinu má své klady a zápory. Můžeme zde mluvit i o takzvané moderní veřejnosti. „Termín *veřejný* označujeme v dnešním slova smyslu to, co je ve společném zájmu, a to ne z nějaké vnější perspektivy, ale co je běžně rozpoznáváno jako společný zájem. Veřejné je to, co se týká nástrojů, institucí, či způsobů, díky kterým se společnost stává jednotným tělesem.“⁴⁹ Mohou to být i místa i způsoby, jež mohou být nazvány veřejným prostorem. Je to tedy jakýsi společný prostor, v němž se členové společnosti setkávají tváří v tvář ve více lidech, aby si mohli vyměňovat názory o tématech

⁴⁷ Taylor, Ch.: *Liberální politika a veřejnost*. In: Znoj, M., ed.: *Liberální společnost*. Praha 1994. s. 17 – 53.

⁴⁸ Geertz, C.: *Interpretace kultur: vybrané eseje*. Praha 2000, s. 65.

⁴⁹ Dohnalová, M., Malina, J., Müller, K.: *Občanská společnost: Panoráma biologické a sociokulturní antropologie*. Brno 2003, s. 22.

vzbuzující obecný zájem nebo také prostřednictvím širokého okruhu médií, tj. tisku, rozhlasu, televize a internetu. Prostor, ve kterém se člověk nachází, zahrnuje nezbytné vztahy, ale také vědu, umění a morálku. Zde se rozvíjí osobnost člověka.

1.2.2. Kdo jsem, kam patřím?

„Člověk je od přírody tvor společenský.“⁵⁰ Neplatí to ale vždy. Osoba, která je zcela nedružná, evidentně trpí nějakou poruchou chování. Lidé mají tendence scházet se s jinými, protože mají o ty druhé zájem. Chovají se tak, neboť zajímat se o jiné osoby jim dělá dobře. Ochota komunikovat a starost o ostatní je cestou z vlastní omezenosti. „Obecně antropologické pojetí člověka je složitější. Nejde tu totiž o člověka samotného, ale o celý komplex jevů a znaků, které se podílejí na seberealizaci a rozvoji jedinců i skupin a které člověka charakterizují jako kulturní, sociální a morální bytost.“⁵¹

„Hledání lidské identity a především její formování však nebylo záležitostí pouhé reflexe, nýbrž věcí lidského konání. Tento činný rozměr lidství měl nejrůznější podoby, z nichž snad nejvýznamnější byla výchova.“⁵² V ní se realizovaly a rozvíjely nejenom faktické možnosti nedospělého člověka, ale i jeho začlenění a zakotvení do společenství. Výchovou se předávala kulturní tradice. Zde si dítě začalo uvědomovat, kdo je, kdo jsou jeho rodiče a kde můžou být v dospělosti. Vše se odvíjelo od výchovy, která byla důležitá ve vývoji jedince. „Porozumění fenoménu výchovy jako snaze po kultivaci člověka v jeho totalitě, tedy nejen po člověku v celku jeho dispozice a určení, ale i po světě, v němž člověk je právě tím, čím je, zahrnují trojí rozměr. V první řadě jde o ontologický rozměr výchovy vycházející z toho, že výchova se děje ve světě, je prací pro budoucnost a zároveň probíhá vždy dnes a tady. Výchova zde vymezuje, jak do světa patříme, co v něm hledáme a jak ho spoluvytváříme. Dále jde o fylogenezi výchovy, v níž výchovu pojmáme jako nejvlastnější a nejelementárnější lidský vztah. Nakonec jde o ontogenezi výchovy, v níž výchovu chápeme jako nikdy neukončený proces plnosti určení člověka, jakožto bytosti vychovávající a vychovávané.“⁵³

Již dříve jsem zmínila tři pojmy - dětství, dospívání, dospělost. Tři důležité fáze, ve kterých si jedinci vybírají svou volbu do budoucna. Dobré vychování a správné zásady jim pomohou lépe naložit se svým časem. Naučí se, jaká cesta je pro ně nejlepší, čemu se chtějí

⁵⁰ Precht, R. D.: *Kdo jsem?*. Praha 2010, s. 128.

⁵¹ Wolf, J.: *Člověk a jeho svět*. Praha 1999, s. 10.

⁵² Pelcová, N.: *Filozofická a pedagogická antropologie*. Praha 2004, s. 10.

⁵³ Tamtéž, s. 14.

věnovat, co je naplňuje pocitem štěstí a sebeuspokojení. Když selže rodina či blízcí, přicházejí na řadu přátelé, škola a další výchovná zařízení, která napomůžou jedince navést správným směrem. Tyto subjekty poskytují formovat hodnotné zájmy, rozvíjet dobré mezilidské vztahy a komunikaci. Obor, který se tomuto fenoménu věnuje, se nazývá pedagogika volného času. Tou se nebudu zabývat ve své práci podrobněji, jelikož tento obor pracuje s mládeží a mým zájmem jsou dospělí studenti na vysoké škole.

1.2.3. Životní styl, moderní kultura, kultura mládeže

Způsob využívání volného času je jedním z důležitých ukazatelů životního stylu. „Definice životního stylu je komplikovaná, ale dalo by se říci, že se jedná o hodnotovou orientaci člověka, která se projevuje v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Každý člověk má svůj individuální systém hodnot, který si utváří vlivem životních podmínek a aktivitou jedince.“⁵⁴ Mám na mysli, že pro někoho práce a povinnosti jsou jejich nejvyšší hodnoty v životě a i volný čas využívají pracovně. Pro ně je volný čas jen pojmem, protože povinnosti chápou jako své jediné životní poslání. U těchto lidí může nastat kolaps či přetížení organismu. Jiní chápou pracovní nasazení jako nutné zlo a snaží se co nejefektivněji využít své volno. Ani jeden, ani druhý stav není optimální. Měla by se nalézt rovnováha našich povinností a využití volného času. Každý jedinec má jiný specifický způsob života. Tento životní styl souvisí s jeho hodnotami a ideály, které by rád uskutečňoval. „Seřazení životních stylů v pořadí práce, studium, hra a rozjímání odpovídá podle posledních výzkumů trávení volného času četností jejich výskytu v naší zemi.“⁵⁵ Životní styl je tedy cesta každého z nás. Ačkoliv jsou naše životní styly rozmanité, budují se na základě podobných ekonomických a sociálních podmínek soudobé společnosti, která se vyrovnávala a stále vyrovnává s některými negativními důsledky vlivu industrializace.

„Důležitým ukazatelem životního stylu jsou i sociální interakce, vztahy s lidmi kolem nás, jednotlivci i sociálními skupinami.“⁵⁶ Z hlediska volného času je významné, s kým a v jaké společnosti ho převážně prožíváme. Styk s ostatními nám dodává potřebný pocit, že jsme někomu nápomocní, nebo že se umíme vcítit do dané situace. Někteří ve volném čase rádi pomáhají dětem z dětských domovů a tráví s nimi jejich čas. Povídají si s nimi o jejich problémech a často jim pomáhají s věcmi do školy. Jiní navštěvují domovy pro seniory a

⁵⁴ Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B.: *Pedagogika volného času*. Praha 1999, s. 28.

⁵⁵ Kraus, B., Poláčková, V.: *Člověk – prostředí – výchova*. Brno 2001, s. 154.

⁵⁶ Tamtéž, s. 29.

zlepšují jim náladu např. společnými procházkami na čerstvém vzduchu. Každý si vybere podle sebe, co má rád a s kým bude trávit volný čas. Někteří nedají dopustit na své blízké, kamarády, jiní raději pomáhají cizím. Všichni ale cítí, že to co dělají, s kým se stýkají, má smysl.

Podle mého výzkumu a prostřednictvím pozorování studentů na klubech jsem zjistila, že studenty můžeme, dle předcházejících úvah, rozdělit do několika skupin. Rozdělení jsem provedla nejen na základě mého pozorování, ale také dle výpovědí některých z nich. Kam by se zařadili oni sami.

První skupinu studentů bych nazvala „*samotáři*“ - to jsou lidé, u kterých je na prvním místě škola, vzdělání apod. Často je najdeme v knihovně, kde hledají potřebné i méně potřebné informace. Nemají tendence se družít s ostatními studenty, jsou raději sami. Všimla jsem si, že tyto osoby častěji jezdí domů, protože rodina si myslí, že by mohli svůj volný čas po škole věnovat jiným aktivitám, a to se jim nelíbí. Proto raději odjedou a doma musí využít volný čas tím, že pomáhají rodině. Po víkendu se vrátí do školy a začne jejich kolotoč učení a samoty. Podle výpovědi by nic na tomto způsobu života neměnili. Vyhovuje jim tento stav, protože jen takto dokážou něco udělat, naučit se na zkoušky.

Druhou skupinku tvoří studenti, kteří jsou také *učenlivého typu*, ale rozdíl je v tom, že na víkendy zůstávají na kolejích a jdou se ve svém volném čase bavit. Mají kamarády, kteří jsou podobného založení a využívají své volno ke stejným účelům. Často je spatříme v klubu Áčko. Jsou to skupinky lidí, kteří si přinesou společenské hry a hrají je až do noci. U nich jsem nepozorovala alkohol jako prioritu jejich volného času, nýbrž jako odreagování od učení a povinností. Tito lidé jsou milí, nedělají nikde problémy a vždy je s nimi příjemné se pobavit. Ve svém volném čase se věnují i sportu a návštěvě kin.

Třetí skupinku tvoří „*obyčejní studenti*“, podle jejich vlastního označení. Mají na mysli, že chodí do školy i se bavit, mají koníčky a zábavu. Dokážou dát povinnosti a volný čas do rovnováhy a jsou spokojení. Když mají zkoušky, mají velkou píli nad učením, u kterého vydrží i několik hodin. Po úspěšném zvládnutí však nastane doba, kdy se chtějí pobavit a věnovat se svým zálibám. Můžeme je často spatřit u nich na pokojích, kde hrají počítačové hry nebo jak chodí častěji sportovat. Jsou to spíše studenti, kteří rádi vyhledávají přítomnost ostatních k pobavení se na společná témata.

Další skupinkou jsou studenti, kteří mají *více volného času než povinností*. U nich panuje myšlenka, že škola se nějakým způsobem „udělá“, tak proč nevyužít svého volna k poplakování. Nechodí do kroužků nebo sportovat, spíše se válí na pokojích, spí anebo často navštěvují kluby, kde tráví čas a popíjí alkohol. Peníze utratí za zábavu, jako je tancování a

pití. Často je vidím v klubu Áčko, jak se chovají nevhodně, pokřikují na obsluhu a jsou nepříjemní na okolí. V diskoklubu Klec jsou viděni spíše v nočních hodinách, protože toto místo je vhodné pro lidi, kteří mají spíše rádi noční život ve víru tance, alkoholu a hudby. Podle mého názoru se jedná o menší skupinku než předchozí dělení. Volný čas tráví spíše pasivně. Aktivní volný čas jim nic neříká nebo nechtějí, aby jim něco říkal.

Poslední skupinku tvoří studenti, kteří se *neustále nudí*. Mají nedostatek pohybu, často jsou pod vlivem stresu, ztrácejí tvořivost a odcizují se ostatním. Když se nacházejí ve společnosti, jsou spíše nemluvní, a i ostatní mají problémy s nimi navázat komunikaci. Jsou to lidé, kteří mají svůj svět a s ostatními nedokážou vycházet.

Dobré vztahy nám napomáhají lépe se začlenit do určité skupiny. Komunikace je velice důležitá, chceme-li v životě něčeho správného dosáhnout, zaujmout dobrou pracovní pozici, dobře vycházet s ostatními. Správní lidé kolem nás nám náš volný čas zpříjemní. Cítíme se dobře tam, kde je veselá atmosféra, kde nikdo nehází špínu na ostatní.

„Kultura vyžaduje především určitou rovnováhu duchovních a hmotných hodnot. Tato rovnováha umožňuje, aby vznikla taková společenská situace, kterou lidé prožívají a oceňují jako něco více a vyššího než ukojení pouhých tělesných potřeb a čiré vůle k moci. Výraz duchovní hodnoty zde zahrnuje oblast spirituální, intelektuální, morální a estetickou. I mezi těmito oblastmi musí být rovnováha a harmonie.“⁵⁷ V dávných dobách se lidé bavili zpěvem, tancem, hrou a podobně. Vznikaly např. umělecké spolky, kde se předváděla různá vystoupení. To vše se provádělo za podmínek, které byly pro danou kulturu typické. V moderní kultuře se toto vše přeměnilo převážnou měrou tak, že si lidé nechávají zpívat, hrát a tančit. Mládež si osvojila tento kinematický postřeh v takovém stupni, že to starší lidi překvapuje.

„Mění se systém hodnot nejen mladé generace, ale celé společnosti, filozofická kategorie "být" se nahrazuje kategorií "mít" - vlastnit. Kvalita a intenzita osobního zážitku je nahrazována jeho kvantitou, místo vlastního aktivního konání určité volnočasové činnosti se lidé spokojují s receptivní účastí - tj. sledováním aktivit jiných, přičemž je často přímá osobní účast nahrazována zprostředkováním masmédií, pak se intenzita osobního prožitku z recepce v izolovaném domácím prostředí snižuje, třeba až na pouhou kulisu.“⁵⁸ Oproti dávným dobám stoupl například počet pěveckých vystoupení za peníze, na kterých zpěváci baví ostatní, či na internetu vyhledáváme různé sportovní hry, při kterých se ani nezapotíme nebo navštěvujeme

⁵⁷ Huizinga, J.: *Ve stínech zítřka*. Praha 2000, s. 27.

⁵⁸ www.ymcabrno.cekit.cz/files/ic/info/volnycas/volnycas.doc

vystoupení, kde se bavíme díky talentovanějším lidem. I toto je způsob, jak trávit volný čas. Má-li volný čas plnit své poslání, je potřeba vytvářet podmínky a podporovat žádoucí aktivní činnosti, které mohou nabízet zařízení pro volný čas dětí a mládeže.

Jakým prostředím jsme obklopeni, ve kterém vyrůstáme? „Postmoderní svět, který nám od druhé poloviny dvacátého století vytváří alibi pro všechny druhy lidských projevů, je také předpokladem svobody a možnosti volby vlastní cesty každého individua. Neutěšený rozmach techniky zkomplikoval poznávání světa, ve kterém se vytrácí možnost ho vidět v jeho celku, v souvislostech, v nejrůznějších kontextech a významech.“⁵⁹ Zde je vidět, jak nám např. virtuální svět vstupuje do životů reálně prožívaných. Doufejme, že se v budoucnu vše obrátí k původnímu prožitku.

„Dynamika moderní společnosti přináší nové problémy forem trávení volného času v kontextu vše prostupující působnosti *masové kultury*. Jsme totiž svědky toho, že soudobý přesun hospodářství z materiální výroby do sfér služeb, informačních technologií a vzdělávání přináší i význam vlivu masové kultury, která se stává důležitou součástí naplně volného času.“⁶⁰ Hromadné sdělovací prostředky, které s postupem doby a zvláště v posledním století dosáhly působivého úspěchu svým technickým rozvojem i rozšířením, se staly od počátku svého vzniku podnětem k úvahám o jejich schopnosti ovlivňovat svým fungováním chod společnosti. Vliv médií má dnes značný dopad na volný čas jedince, ale i celkově na společnost. Jejich prostřednictvím jsou běžně uskutečňovány různé kulturní a sociální role, úlohy. Média podstatným způsobem vstupují do života celé společnosti a významně ovlivňují celé kulturní prostředí, smýšlení jednotlivých jedinců. Plní rozmanité funkce, od čistě informačních nebo komunikačních, přes vzdělávací a zábavní, až po poskytování prostoru ke společenské komunikaci nebo vyjádření protichůdných názorů.

Každodenní komunikace je převážně situována do nějaké známé kulturní či společenské situace. „Naše existence ve společnosti není určena jen v geografickém slova smyslu, tedy tím, že se nacházíme na nějakém určitém místě, ale také ve smyslu kulturních vzorců chování a zvyklostí a jistých společenských vztahů.“⁶¹ Kulturní prostředí, ve kterém se nacházíme v danou chvíli, si utváříme sami, zejména díky kontaktům s nejbližším okolím.

Mechanismus moderního poskytování zábavy masám znamená dále znemožňovat koncentrace. „Při mechanické reprodukci viděného a slyšeného jevu odpadá prvek přiblížení a

⁵⁹ Němec, J.: *Hra a volný čas 21. století*. In: Hodaň, B.: *Volný čas a jeho současné problémy*. Olomouc 2002, s. 83.

⁶⁰ Charvát, M., Sekot, A.: *Masová společnost, sport a volný čas*. In: Hodaň, B.: *Volný čas a jeho současné problémy*. Olomouc 2002, s. 27.

⁶¹ Jiráček, J., Köpplová, B.: *Média a společnost*. Praha 2003, s. 27.

oddání se něčemu. Ponoření se do nejzazších hlubin vlastního nitra a posvěcení okamžiku jsou však věci, kterých má člověk naprosto zapotřebí, aby měl kulturu.⁶²

Každé lidské poznání se odehrává v prostoru a času. Žít jako člověk ve dvacátém prvním století není jenom umění, ale také věda. Věda proto, že člověk je nejsložitější a nejdokonalejší živou bytostí na zemi a pravděpodobně ve vesmíru vůbec. Antropologie patří mezi nejmladší vědecké disciplíny. Člověk je předmětem studia teprve v moderní vědě devatenáctého a dvacátého století. Jedním z nejcharakterističtějších rysů člověka je skutečnost, že se jedná o tvora společenského. „V přírodě žil a vznikl nikoliv jako jedinec, ale jako lidská skupina a posléze společnost. Homo politikon, tj. člověk společenský, usiluje o svoji další humanizaci: činí tak především výchovou, vzděláváním, získáváním informací, zkušeností apod. Mění tak nejen životní prostředí, ale i sám sebe. Umění žít je uměním největším a nejušlechtlejším a také nejpotřebnějším.“⁶³ Od narození si člověk prochází určitými stádii. V první řadě ho rodina a blízcí vychovávají, jak jsem již naznačila. Získává základní informace ohledně svého budoucího života. Začíná si uvědomovat, kdo je, kdo jsou jeho rodiče a kam patří. Jeho svět je jen rodina a později škola. V další fázi začne člověk toužit po informacích ze světa, ale také z oblasti vědy a techniky atd. Snaží se číst knihy, které mu přinesou další poznatky, které mu rodina nemohla sdělit, protože sama odborné znalosti neměla. Člověk se začíná vzdělávat a tak to potrvá celý život. Aby byl uvědomělý, znalý a aby se vyznal ve světě, kam patří. Ke svému úspěchu v životě ale kolem sebe potřebuje lidi, kteří ho uznávají, podporují a milují. Teprve tehdy začne člověk žít a být spokojený.

Dále bych se chtěla zmínit o pojmu *populární kultura*. „Jedná se především o kulturu mládeže. Mezi mladými lidmi našich současných měst pomalu vzniká nový lidský druh. Má vlastní jazyk, zvyky, teritorium a soběstačnou hospodářskou soustavu. Má také vlastní kulturu, která je do značné míry netečná k tradičním hranicím, vazbám a způsobům učení. Kultura mládeže je celosvětovou mocí, šířenou medií, jejichž až příliš tolerantní objekty neuznávají žádnou lokálnost ani svrchovanost.“⁶⁴ Všichni lidé jsou za všech okolností společenskými zvířaty, a proto dokážou žít sami se sebou, jen když zároveň žijí s druhými. Máme v sobě potřebu podílet se na různých podnicích, být součástí čehosi většího, co by ospravedlňovalo naši existenci, co by povznášelo naše přízemní usilování a chránilo nás před pocitem, že jsme

⁶² Jiráková, J., Köpplová, B.: *Média a společnost*. Praha 2003, s. 50.

⁶³ Wolf, J.: *Antropologie pro každý den*. Praha 2004, s. 33.

⁶⁴ Scruton, R.: *Průvodce inteligentního člověka po moderní kultuře*. Praha 2002, s. 129.

vlastně koneckonců osamělí. „Chybějící pocit sounáležitosti proto musí být nějak nahrazen, ale čímsi jiným než dříve. Vznikají nové podoby „účastnění se“. Nejedná se o zapojení aktivně do nějakého spolku či sdružení, jedná se spíše o účast na veřejném životě. Být součástí toho, čeho jsou součástí ostatní, nenechat si nic ujít.“⁶⁵ To je myšlenka dnešních studentů. Nesmí přeci nikde chybět, aby jim něco podstatného neušlo. Musí navštěvovat kluby, kde se stýkají s ostatními, protože jedině tam budou v centru dění. Diskotéky, místo, které navštěvují studenti pravidelně. Ale proč? Protože si chtějí poslechnout hudbu, kterou mají rádi, nebo že je to místo, kde se uvolní a odreagují. Nebo také proto, že mají pocit, že kdyby nepřišli, tak budou o něco ochuzeni. Stává se, že jedinci, kteří jsou spíše samotářského typu, často nemají kamarády podobného zaměření, protože ostatní si myslí, že jsou nespolečenšší, když se nezúčastňují takovýchto akcí.

Dnešní mládež je vedena k tomu, aby si sama utvářela vlastní společenský řád, vlastní dějiny, sama se rozhodovala, komu bude oddána a kým bude. V minulosti měla mládež jasně stanovené podmínky, s kým se bude stýkat, jaké rituály ji čekají, když dosáhne věku muže, ženy. Kultura mládí si zakládá na tom, že pojme všechno a každého.

1.3. Způsoby trávení volného času

V následujících odstavcích přiblížím způsoby trávení volného času, které budou později plynule navazovat na mé zkoumané objekty. Zařadila jsem tento oddíl do poslední části teoretických podkladů, protože toto rozdělení uvede terénní výzkum již nastíněné tematiky a problematiky volného času.

Dalo by se s jistotou očekávat, že volný čas nabyl na důležitosti, že opustil svou okrajovou roli, kterou ve společnosti hrál ještě na začátku industrializace. Převážná většina obyvatel je ráda, když má volno a nemusí trávit celý den povinnostmi. O víkendech, nebo i během pracovních dnů, vidíme rodiny s dětmi na výletech, rekreaci a podobně. Snaží se svůj volný čas využít co nejefektivněji. Ti, co více pracují nebo studenti, kteří se hodně učí, využijí určitě volný čas k odpočinku, regeneraci mozkových buněk například četbou knih, rekreačním sportem nebo poslechem příjemné hudby. Aktivity spojené s trávením volného času dávají našemu životnímu způsobu širší rozměr ve smyslu pestrosti a jeho bohatosti. Na studentech lze též vyzorovat, že ve volném čase nedělají jen to, co by chtěli, ale především to, co mohou. Finanční situace je u některých špatná v důsledku nedostatku práce nebo brigád či malé podpory v rodině. Proto svůj volný čas raději tráví u počítače nebo sledováním televize.

⁶⁵Scruton, R.: *Průvodce inteligentního člověka po moderní kultuře*. Praha 2002, s. 141.

V dnešním nepřehledném množství nabízených činností může být pro někoho paradoxně těžké vybrat si, co by ho spokojovalo. Ne nadarmo se říká, že méně je někdy více. Důležité proto je, aby byl volný čas stráven prospěšně. Náplň volného času je otázkou volby každého z nás. Existuje řada aktivit, kterými se můžeme ve svém volném čase zabývat.

1.3.1. Sport a kolektivní hry

Nadměrné psychické vypětí, ať již pracovního či studijního charakteru, se musí kompenzovat vhodnou pohybovou aktivitou, která pomáhá relaxovat organismus a tím urychlit i jeho regeneraci. Lidé cvičí například v přírodě, ve sportovních halách, ve fitness centrech nebo doma. Předposlední zmíněné je velmi populární. Tento druh posilování je uspokojuje pocitem štěstí, ale hlavně je uvolní od stresu ze školy, protože zvedat těžké váhy je pro některé ten nejlepší způsob, jak se vyrovnat se starostmi. Ti, co nemají dostatek finančních prostředků, raději využijí pohyb na čerstvém vzduchu, jako je například běh, kolečkové brusle či jízda na kole. Vše zmíněné je dobrým obrazem zdravého životního stylu. Kolektivním hrám se věnují lidé, kteří mají rádi společnost více osob pohromadě s podobným zaměřením. Místní univerzita v Pardubicích nabízí řadu kolektivních sportů. Podle studentů jsou nejčastěji využívány floorbal, volejbal a basketbal. Zde vypotí potřebný stres a jsou připraveni na další dny.

Je dokázáno, že aktivní trávení volného času, tedy prostřednictvím pohybových aktivit, může snížit vznik chorob, které bývají v současnosti označovány jako civilizační.

1.3.2. Rekreační, odpočinek

Mezi další oblasti trávení volného času, které zařadím do mé práce, je rekreace a odpočinek. Obě sféry patří k nejoblíbenějším možnostem prožití volného času u studentů. Ti, kteří neradi sportují, raději odpočívají nebo se rekreují podle svých představ. I tyto činnosti mají blahodárný vliv na jejich organismus. „Samotný význam slova nabádá jedince k činorodému a rozvíjejícímu způsobu využití volného času ve smyslu harmonického rozvoje osobnosti v somatické, psychické a psychosociální oblasti, přičemž intenzita a míra uspokojování potřeb závisí čistě na vůli a motivaci jedince.“⁶⁶ Znamená to, že jedinci se snaží vše zregenerovat do původního stavu. Například při učení bolí oči, snaží se tedy rekreovat tak,

⁶⁶ Hodaň, B., Dohnal, T.: *Rekreologie*. Olomouc 2008, s. 19 – 21.

aby nenamáhalí oči. Musí si najít takovou činnost, která je zbaví jak psychických, tak fyzických problémů.

O rekreaci by se daly psát další řádky, protože tímto fenoménem se zabývá vědní disciplína rekreologie. Je to nový obor zkoumání, který se věnuje obecným problémům rekreace. Samotná rekreologie patří pod sociokulturní kinantropologii.⁶⁷

Sledování televize, užívání internetu nebo četba knih jsou způsoby, jak využít volný čas a odpočinout si. Pro mnohé to jsou nejlepší možnosti, ale já je volím, jen když mám doopravdy náladu na tzv. nic nedělání. Při takovýchto činnostech člověk nevytváří nic aktivního. Neříkám, že volný čas se musí trávit jen aktivním způsobem, nicméně sledování televize nebo internetu nedodá tělu a psychice to správné odreagování. Ale na druhou stranu, každý někdy sleduje televizi a na své oblíbené pořady nedá dopustit. Každý „surfuje“ na internetu a každý v životě něco přečetl. Knihy hrají důležitou roli v rozvoji myšlení a orientaci ve světě. Na jednu stranu nám poskytují mnoho informací, které můžeme uplatnit kdykoli a jsou všeobecně platné, na druhou stranu nějaké žánry nám spíše jen nabízejí pohled do světa, který je vzdálený a nedosažitelný. Zde jsem chtěla nastínit, jak se dá využít volný čas ve smyslu aktivního či pasivního prožitku.

Do této oblasti odpočinku bych zařadila i návštěvu muzeí, výstav nebo kin. Někteří mají pocit, že pokud se ve svém volnu nebudou i nadále vzdělávat, tak svůj volný čas promarní. Nové poznatky a informace jim dávají uspokojení. I tato činnost je způsob, jak trávit volný čas. Návštěva podobných zařízení je určena jak pro jednotlivce, samotáře, tak i pro skupinu lidí s podobným zaměřením. Je ale pravda, že na výstavách vidíme spíše jedince nebo rodiny s dětmi, kteří si podobné akce prožijí svým jedinečným způsobem a prožitkem. Naopak návštěva kin je spíše určena pro partu přátel, kteří mají k danému filmu určitý vztah.

1.3.3. Zážitky, dobrodružství

„Zážitek má dnes velký význam jak pro osobní život, tak pro život společenský. Jestliže se v minulosti dávali lidé dohromady na základě příslušnosti ke společenské třídě, k církvi nebo k národu, dávají se dnes dohromady na základě společných zálib.“⁶⁸ Studenti ve svém volném čase chtějí zažít dobrodružství a nové zážitky. Už jim nestačí chodit na fotbal nebo hokej, potřebují zažít něco jiného, záživnějšího. Samozřejmě, že na ně mají vliv jejich

⁶⁷ „Předmětem kinantropologie je lidská záměrná pohybová činnost, její struktura a funkce, a její vztah k rozvoji člověka jako bio-psycho-sociálního individua.“

Dostupné na <http://www.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/kinantropologie.htm>

⁶⁸ www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d

kamarádi a přátelé. Ale i oni sami musí chtít. Začínají vyhledávat nové a moderní sporty, jako je např. paintball⁶⁹ či zorbing⁷⁰ a mnohé další. Při takovémto druhu sportu získají např. nové přátelé a zkušenosti. Ale také si dobijí energii a zapomenou na starosti, které měli během dne. Mladí lidé provozují spoustu činností, v nichž uspokojují přirozenou potřebu změny a potřebu střídání napětí a uvolnění. Zábava má především přerušit monotónnost každodenního života, jež proniká do celého dne, naplněného opakujícími se povinnostmi pracovními, rodinnými i společenskými.

Zážitky spojené s poslechem hudby, příp. s tancem zaujímají ústřední místo v životě mladých lidí. Převážná většina z nich poslouchá denně reprodukovanou hudbu a mnozí navštěvují pravidelně koncerty nebo kluby. Hudba nabízí jinou realitu než tu, v níž žijí. Umožňuje jim uvolnit své pocity a vstoupit do hezčího a svobodnějšího světa. Existuje celá řada hudebních žánrů. Jedni jsou vyznavači rocku, metalu nebo techna. Jiní dávají přednost vážné hudbě či jemnějším žánrům. Avšak všichni mají společné to, že hudba je pro ně lék. Vždy jim dodá sílu a někdy i motivaci na další cestu životem. Hudba úzce souvisí i s návštěvami diskoték nebo jiných hudebních vystoupení. Podle mého názoru jsou ale tyto akce nejlepším způsobem, jak se opít s přáteli a ne mít zážitek z hudby, jak jsem výše popsala. Zde už nejde o prožitek, ale o stav, do kterého se dostali pomocí alkoholu nebo jiných omamných látek. Několikrát se později dozvíme, že respondenti ani neví, jaký žánr v danou dobu hrál.

1.3.4. Parta, přátelství i láska

V určitých obdobích našeho života toužíme zapadnout do nějaké části společnosti, která pak může mít velkou roli v tom, jak naplníme svůj volný čas. Kromě přátelství a partnerství je pro mladé lidi důležitý vztah ke skupině vrstevníků, tedy k „partě“. V ní nalézají uznání a jistou formu „domova“. Důležitý je pro ně pocit sounáležitosti. „Jestliže konstatujeme, že skupina vrstevníků (parta) je pro mladé lidi něčím posvátným, máme na mysli nejen příslušnost k nějaké skupině, nýbrž rozsáhlou síť vztahů a celý komplex aktivit, které se skrývají za zdánlivě nic neříkajícími výpověďmi, jako např. „rád jdu ven“ anebo

⁶⁹ „Jedná se o bezkontaktní adrenalinový sport, při němž je k vyřazení protihráčů používáno zbraní, které střílejí želatinové kuličky ráže 0,68 palce (1,73 cm). Tyto kuličky jsou ze zbraně vypuzovány expandujícím stlačeným vzduchem nebo oxidem uhličitým. Při zásahu cíle skořápka kuličky praská a v okolí zásahu je potřísněné barvivem. Tímto způsobem je zasažený (označený) hráč vyřazen ze hry a odchází mimo hřiště do předem určeného prostoru.“ Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Paintball>

⁷⁰ „Zorbing je nová celoroční rekreační aktivita. Spočívá v nekontrolovaném pohybu ze svahu dolů v nafouknuté plastové kouli – Zorbu.“ Dostupné na <http://www.klubgenerali.cz/clanky/mohlo-by-vas-zajimat/nove-a-moderni-sporty-vyzkousejte-je>

„bavím se s kamarády“.⁷¹ V klubech, kde probíhal terénní výzkum, bylo vidět, jaké party se zde objevovaly. Měly například podobný styl oblékání, nebo stejné zájmové činnosti, jako je např. hraní pokeru či deskových her. Být v partě je pro jedince něco výjimečného a důležitého. Má pocit, že někam patří a je ostatními uznávaný. Parta na jedince může mít pozitivní, ale i negativní vliv. Druhý zmíněný stav má špatný dopad na osobu, kterou může často připravit o dobrou budoucnost. Může se dostat např. do vlivu drog, alkoholu či závislosti na herních automatech. Z takovýchto stavů je později obtížné se dostat. Avšak u vysokoškolských studentů jsem se s tímto problémem nesetkala nebo mi byl zatajen.

Touha po lásce - po vztazích a po komunikaci - je nejdůležitější touhou člověka. Člověk formuje svoji osobnost na základě vztahů. Lidé nechtějí být sami. Přátelství je důležité pro každého z nás. Chceme mít jistotu, že je tady někdo, kdo nás má rád. „Jak v přátelství, tak ve vztahu mezi chlapcem a dívkou jde zejména o hledání této „jistoty“. Množství rozhovorů (i telefonických) mezi mladými lidmi svědčí o rostoucí potřebě si vše sdělovat, tedy mít někoho, komu se můžu svěřit.“⁷² Novou vlnu však v těchto potřebách přinesl facebook, internetový nástroj, jenž vnesl jiný vývoj v udržování vztahů a zábavě mezi lidmi. Často se v mých odpovědích doslechneme, že studenti nepotřebují chodit mezi své vrstevníky nebo do společnosti, stačí jim facebook a tzv. chatování s kamarády. Podle nich se tímto způsobem dozví o činnostech, které ostatní podnikají. Prostřednictvím sociálních sítí se také dokážou seznámit s opačným pohlavím. Je to moderní způsob hledání komunikace, ale i seznamování se a navazování nových vztahů.

Z výše nastíněného popsání vyplňuje komunikace s přáteli (rozhovor, telefonát, jít ven mezi kamarády) vedle poslechu hudby největší část trávení volného času mladých. Kdo nikdy v životě neřekl větu: „Jdu se projít s kamarádkou, kamarádem,“ tak ten jako by nežil. Lidé hledají v přátelství především porozumění a důvěru. Někteří jsou součástí kamarádství už od dětství, jiní své kamarády nachází později. Důležité ovšem je, aby vztah mezi nimi byl čistý a upřímný. Jedině tak má člověk jistotu, že kamaráda má a zároveň jím je.

Zde můžeme vidět, že volný čas je především otázkou postoje. Důležité je, aby lidem, kteří umí aktivně a pozitivně využít svůj volný čas, přinášel radost a zábavu. Později si ukážeme, jak nejčastěji tráví volný čas vysokoškolští studenti na Univerzitě Pardubice. Orientace a volba způsobu využívání volného času jsou limitovány podmínkami prostředí i jednotlivce. Slouží, resp. může sloužit k rozvoji lidských schopností a vědomostí. Je

⁷¹ www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d

⁷² Tamtéž.

prostorem pro rozkvět přirozené touhy po vzdělání a objevování. Volný čas umožňuje vyjádření individuality jedince. Tím, jak své volno tráví, vyjadřuje člověk sám sebe.

2. Praktická část

V této části se zaměřím na popsání terénního výzkumu (kdy, kde se konal), metod, které jsem používala (zúčastněné pozorování, polostrukturované a neformální rozhovory) a cíle, které jsem si zvolila na začátku výzkumu. Popíši zde i rozhovory, které se uskutečnily na dané téma a které mi pomohly utvořit i celkový přehled o volném času studentů na Univerzitě Pardubice.

2.1. Terénní výzkum

Terénní výzkum jsem prováděla v Pardubicích od začátku ledna roku 2012 do března roku 2013 a to v klubech Áčko, Dýdý Baba a Klec. Proč jsem si vybrala právě tyto tři kluby a nepřidala jsem tam hospodu U Josefa nebo třeba hospodu Rychta, které se nacházejí nedaleko Univerzity Pardubice? Dospěla jsem k rozhodnutí, že hospoda U Josefa a další nejsou typickými studentskými bary, kluby. Neslouží výhradně pro studenty, ale hlavně je navštěvují tzv. štangasti, nebo lidé z blízkého okolí. Mé výzkumné objekty nesou i ve svém samotném názvu studentské bary. Na druhé straně by se dalo namítnout, že v hospodě Rychta se koná každoroční pasování studentů prvních ročníků. Je to pravda, ale jedná se o akci, kterou vymýšlejí jen studenti sociální antropologie pro své nástupce. Další pasování studentů jiných fakult se konalo například v klubu Áčko, kde je možnost si objednat salonek a daná skupina lidí tam má větší klid a zázemí.

Od října roku 2011 jsem pracovala jako pomocná barmanka v studentském klubu Áčko. Zpočátku jsem nevěděla, že mě tato práce přivede na myšlenku provést zde i terénní výzkum. Až později jsem si uvědomila, že by mě zajímalo, zda studentské kluby slouží pro studenty jako místa, kde tráví svůj volný čas či nikoli. Práce barmanky mně umožnila pozorovat, jací studenti sem chodí pravidelně, jací jen výjimečně a jací lidé se na tomto klubu objevují o víkendech či o prázdninách. Na podrobnější popis jednotlivých klubů se zaměřím v další části této práce.

Samotný výzkum byl rozdělen do několika etap. V první fázi, tedy od ledna 2012, jsem byla přímo součástí studentského baru Áčko. Jednalo se o výzkum během školního roku. Navštěvovala jsem samozřejmě i ostatní kluby, abych mohla provést srovnávací pozorování. Od července roku 2012 do září 2012 jsem pozorovala a uskutečňovala rozhovory především s lidmi, kteří tyto kluby navštěvují o prázdninách. Zajímala jsem se například, proč sem nechodí i během školního roku.

Poslední fáze byla od října roku 2012 do března 2013, kdy se mi začaly potvrzovat mnou předem stanovené hypotézy. Dokončovala jsem rozhovory a dále prováděla jejich analýzy.

2.2. Metody výzkumu

Praktická část této práce je založena na terénním výzkumu, který byl uskutečněn v Pardubicích. Nejdůležitější metoda, kterou jsem zvolila, bylo především zúčastněné pozorování, které jsem realizovala ve studentských klubech Áčko, Dýdy Baba a Klec.

Zúčastněné pozorování mi přineslo mnoho důležitých poznatků z oblasti života studentů na Univerzitě Pardubice. Upřednostňovala jsem kvalitativní přístup, protože cílem takového postupu je co nejdokonaleji porozumět zkoumanému objektu a pozorované realitě. Sledovala jsem přímo, zda se v klubech studenti objevují pravidelně či nikoli, ve skupinkách nebo jednotlivě. Zápisky, které jsem si zaznamenávala, mi později ukázaly zajímavý výsledek. Jako barmana na Áčku jsem byla v centru dění i co se týče vztahů mezi barmany.

Další důležitou metodou byly neformální rozhovory. Těchto rozhovorů jsem uskutečnila mnoho. Studenti mají v povaze neustále s někým navazovat kontakty. Nedělá jim problémy pobavit se na jakékoli téma. Nejlépe se navazovaly styky při hudbě nebo při tanci, kdy jsou lidé více sdílní. Zde jsem si ale musela dávat velký pozor na výpovědi, protože tyto zdroje byly subjektivně zabarvené, neměly pevný řád a strukturu, ale i přesto mi podaly výpovědi, které bych se jindy nedověděla.

Pro získávání informací byly důležité i polostrukturované rozhovory. Předem jsem si zvolila výzkumné otázky, které jsem později pokládala zúčastněným. V další části je spolu s respondenty podrobně rozepíši. Nahrávání na diktafon a následné uveřejnění nahrávky většina dotázaných odmítla, proto se v práci objeví jen přepis rozhovorů. Na otázku, proč jim vadí, kdybych si je nahrála, odpovídali všichni shodně. Nevědí, proč by měli reagovat na diktafon, když stačí, abych si odpovědi poznamenala a později přepsala. Respektovala jsem jejich přání a tak jsem si otázky a výpovědi zaznamenávala pomocí zápisů. 10 respondentů jsem si ale nahrála na diktafon, jak jsem se již zmínila, musela jsem však jejich odpovědi následně anonymně přepsat.

V další části této práce podrobně rozepíši mnou vybrané otázky na téma volný čas a volno, a dané odpovědi vyhodnotím. Na závěr vše shrnu v několika grafech, které nám přiblíží nejčastější aktivity lidí v kampusu během volného času a volna.

2.3. Hypotézy

Na začátku mé práce jsem si stanovila hypotézy, které na závěr potvrdím nebo vyvrátím. Jedna z hypotéz byla, že do klubů chodí studenti, protože nemají jiný způsob a místo, kde trávit volný čas. Zamýšlela jsem se, zda doopravdy chodí ve svém volném času raději do barů než například na sport či jen tak do přírody vyčistit si hlavu. Zkoumala jsem podrobně jak skupinky, tak jedince, kteří se v těchto prostorách vyskytovali pravidelně, protože jen tímto způsobem jsem mohla dospět k závěrům, které byly nutné pro další vyhodnocování. Další hypotéza byla, že si kluby vybírají podle svých dostupných finančních možností. Stručně řečeno, kde je to nejlevnější, tam půjdou. Třetí hypotéza se opírala o teorii volného času, jakým nejčastějším způsobem tráví studenti Univerzity Pardubice svůj volný čas.

2.4. Cíle výzkumu

Cílem výzkumu je, jak jsem se na počátku práce zmínila, zda studenti ve svém volném čase navštěvují studentské kluby, jako jsou Áčko, Dýdy Baba a Klec. Zajímalo mě, zda tyto kluby navštěvují pravidelně či příležitostně, zda se zde vyskytují ve skupinkách nebo jednotlivě a jaký mají důvod je navštěvovat. Ptala jsem si i na otázku financí, protože i tato důležitá složka v našem životě hraje roli v rozhodování, kam se půjdu pobavit a s kým. Ne všichni mají dostatek finančního obnosu. V následujících kapitolách se budu těmito cíly zabývat podrobněji.

2.5. Výzkumné otázky

Zúčastněné pozorování a neformální rozhovory mi přinášely na mysl řadu dalších otázek, na které by měli studenti odpovídat. Tyto níže zmíněné byly předem připraveny, neboť jsem od nich očekávala zásadní informace, které by mě dovedly k určitým závěrům.

- 1) Co děláte ve svém volném čase?**
- 2) Myslíte si, že máme více či méně volného času než naši rodičové, prarodičové?**
- 3) Co pro vás znamená pojem volný čas?**
- 4) Jaký máte názor na situaci, že někteří lidé tráví svůj volný čas po barech?**
- 5) Co děláte během pauzy např. během dvou přednášek, ve které není čas na sport nebo kino?**

6) Rozlišujete pojmy volný čas a volno?

7) Máte více volného času nebo volna během dne?

8) Jaké kluby v blízkosti univerzity nejčastěji navštěvujete a proč?

9) Jaké faktory ve vašem nynějším životě ovlivňují váš výběr klubů v kampusu?

10) Jakou roli budou hrát tyto studentské kluby v budoucnu?

Prostřednictvím delších úvah během diskuzí jsem postupně zjišťovala odpověď na stěžejní výzkumnou otázku: „Tráví studenti svůj volný čas ve studentských barech?“

2.6. Cílová skupina

Za cílovou skupinu jsem si převážně vybrala studenty Univerzity Pardubice. Věková hranice studentů byla 19 – 26 let a věková hranice dostudovaných studentů byla 26 – 30 let. Protože se zde našli i tací, kteří už studium ukončili, ale do klubů chodí velmi často, zařadila jsem je také do této práce. Jednalo se o pracující lidi ze sídliště i z města, kteří tyto kluby navštěvují pravidelně např. v letních měsících, když studenti odjedou na prázdniny.

2.7. Popis výzkumných studentských klubů

V následujících kapitolách se zaměřím na popis jednotlivých klubů, abychom si uvědomili, které k čemu slouží. V jejich prostorách probíhal terénní výzkum i rozhovory, které se objeví následně. Pro lepší představu o jednotlivých klubech jsem pořídila fotodokumentaci. Ta se bude nacházet v přílohách.

2.7.1. Studentský klub Áčko

Studentský klub Áčko se nachází v prostorách menzy v kampusu Univerzity Pardubice a tudíž pronajímatelem je místní univerzita. Jeho kapacita je kolem 80 míst s možností objednání salonku, který patří menze. Tento nekuřácký klub je otevřen každý den od 10:00 do 24:00, o víkendu od 19:00 do 24:00. Nabízí především nápoje, k jídlu si zde můžete koupit chipsy, oříšky či nějakou malou sladkost. Teplé jídlo se zde neobjednává. Často se zde sledují sportovní zápasy na plátně nebo prostřednictvím televizních obrazovek. Panuje zde klidná atmosféra s příjemnou obsluhou z řad studentů. O hudbu se starají barmani, kteří pouštějí písničky z notebooku, nebo hraje jen rádio. Žádné diskotéky se v tomto klubu neodehrávají. Jedná se o místo, kde by se měli scházet především studenti nebo zaměstnanci z univerzity. Převážně o víkendu se zde však objevují i lidé z blízkého sídliště.

2.7.2. Studentský klub Dýdy Baba

Tento klub se nachází také v kampusu Univerzity Pardubice hned vedle kolejí pavilonu A. „Dýdy Baba, to není jen studentská nálevna, ale i dobrá pizzerie! Je určena široké veřejnosti. Pořádáme pravidelné party v různých hudebních stylech, jakou jsou CZ hity, Oldies, Dance, R'n'B a Rockotéky. Naše denní kavárna nabízí širokou škálu alko-nealko nápojů, koktejlů, několik druhů kávy (teplých nápojů) a jiných specialit. Nekuřácká Pizzeria poté pestrý výběr pizz, těstovin a salátů.“⁷³ V době obědů a večeří je zde vidět mnoho studentů. Je to klub, který je otevřen ve všední dny od 10:00 do 02:00, o víkendech od 11:00 do 01:00. Otevírací a zavírací dobu ovlivňují lidé, kteří sem chodí. Ta se v průběhu roku mění. Obsluha i atmosféra je příjemná, avšak několik studentů si stěžovali na obsluhu, která je někdy pomalá nebo si zákazníků moc nevšímá. Dýdy Baba je klub, který v týdnu pořádá diskotéky pro širokou veřejnost. Vnitřní prostor je rozdělen na kuřácký a nekuřácký. Počet míst k sezení je přibližně kolem 80. V minulých dobách se diskotéky konaly každý den. Hrály se zde nejrůznější žánry. Avšak nejen podle mého názoru, ale i názorů studentů, se v nynější době tento klub hledá. S nově otevřeným studentským barem Klec, se zaznamenal odliv studentů.

2.7.3. Studentský klub Klec

Tento noční diskoklub je určen pro dospělé. Nabízí pestrý a pravidelný programem s dobrým zázemím, příjemným prostředím a super muzikou. Na internetu se píše: „Náš program myslí na každého z Vás. Páteční program je určen především heterosexuálům, zatímco v sobotu se snažíme vyjít vstříc gayům a lesbičkám. Od pondělí do čtvrtka jsou akce vyhrazeny především studentům, ale samozřejmě nejen jim. V tyto dny na Vás čekají skvělé ceny alkoholických nápojů!“⁷⁴ Musím potvrdit, že vše, co tam píšou, odpovídá realitě. Tento klub disponuje kolem 100 míst k sezení, velký taneční parket a mnoho dalšího, co by diskoklub měl mít. Kuřácký prostor, velké zázemí i rychlejší obsluha ovlivnili rozhodnutí studentů, že tento podnik navštěvují častěji než výše zmíněnou Dýdy Babu.

⁷³ <http://www.dydybaba.cz/kontakt/o-klubu-dydy-baba.htm>

⁷⁴ <http://www.diskoklec.cz/o-kleci.html>

2.8. Volný čas a volno

Jak jsem již zmínila na začátku praktické části, mezi základní výzkumné metody patřily neformální rozhovory a polostrukturované rozhovory. Nebýt těchto výpovědí, nedospěla bych k zásadní myšlence mé práce. A to, že studenti rozlišují dvě kategorie. **Volný čas** a **volno**. Právě mnou nastolená výzkumná otázka: „Tráví studenti svůj volný čas ve studentských barech?“ mě přivedla k zamyšlení, co považují studenti za volný čas a co za své volno. Někdo by mohl namítat, že se jedná o naprosto dvě stejné věci, ale není tomu tak. Podle vnímání studentů to jsou odlišné termíny.

Volný čas jsem definovala v první části mé práce. Stručně řečeno: „*Volný čas je čas, v němž člověk nevykonává činnost pod tlakem závazků plynoucích ze společenské dělby práce, nebo z nutnosti zachování biofyziologického či rodinného systému.*“ Cílem aktivit ve volném čase je přimět člověka ke zdravému budování jeho vlastní osobnosti a rozvíjet zdravý životní styl. Volný čas studenti využívají ke sportu, návštěvě různých kroužků, zábavě, čtení knih a sledování televize a internetu. Volný čas také věnují přátelům, rodině a blízkým. Jedná se o jejich volný čas, který mají po nějaké splněné práci či učení. Jedná se o delší časový úsek, který mají k dispozici během dne.

Termín *volno* je pojem, který mi vyplynul z terénního výzkumu. Opírá se o výpovědi mnoha lidí. Pojem volno zní podobně jako volný čas, ale nemá stejné charakteristické znaky. Volno je krátký časový úsek během dne. Nejedná se o dobu, v níž by jedince či skupina lidí vyrazila za sportem nebo do divadla. Je to čas, kterým chtějí vyplnit volno během dvou povinností. Jedná se o jakési „nutné zlo“, které musí přijít v průběhu jakéhokoli dne. Nutné zlo se takzvaně musí něčím vyplnit. A jedním ze způsobů, jak tuto mezírku vyplnit a někdy i plnohodnotně zaplnit, je návštěva studentských klubů v kampusu univerzity.

Studenti nejčastěji navštěvují studentské bary během dopoledne a odpoledne. Dá se v nich vyplnit volno, které mají během přednášek. V tomto okamžiku se na barech objevují skupinky i jedinci. Vypijí rychle kávu, čaj či nealkoholický nápoj a během půl hodiny jsou pryč, protože jim začíná další přednáška. Když mají větší volno, stihnou si dát i oběd v Dýdy Babě a opět jdou do školy. Volno můžou naplnit i vzdělávací činností, která jim může přinést nové poznatky, když se např. během zkoušek radí u jednoho stolu, jak mají vypočítat ten a ten příklad apod. Volno je, jak se nám potvrzuje i z výzkumu, krátká doba vyplněná převážně příjemnou činností (např. posezením na barech při dobrém pití i jídle).

Po skončení povinností studentů ve škole nastává doba uvolnění, období volného času a nic nedělání. Právě zde se rodí myšlenka, že si půjdou zaběhat a zasportovat, navštívit různé

kroužky. Někteří na bary v tuto dobu i přesto chodí a to proto, že nevědí, jakým aktivním způsobem by měli se svým volným časem naložit. Jsou rádi, že nemusí hned po škole na kolejí a sedět u počítače, to raději zajdou na bar, kde posedí, popovídají a odcházejí. I tací se během mého výzkumu našli. Nemají žádné koníčky, ale jen školu a návštěvu barů. Neříkám, že každý den, ale kluby navštěvovali často dle finančních možností.

2.9. Shrnutí poznatků z terénního výzkumu

Zkušenosti s minulými terénními výzkumy mi pomohly předvídat, co očekávat, jak se chovat a jaké metody užít, abych získala informace, které jsem potřebovala. Na Univerzitě Pardubice se pohybuji již několik let. Věděla jsem, kde dané informace vyhledávat. Studentské kluby sloužily a pořád slouží studentům. Jsou to místa, kde se převážně scházejí studenti z různých fakult a to různého zaměření i myšlení.

2.9.1. Klub Áčko

V následujících větách bych chtěla shrnout poznatky z terénního výzkumu v klubu Áčko. Popíši, jak jsem se tam dostala, jaké metody použila i přiblížím výsledky mého zkoumání. Metoda zúčastněného pozorování se zde velice uplatnila, protože, jak jsem se již zmínila, dva roky jsem zde pracovala jako pomocná barmanka. Tato možnost, být v klubu od rána do pozdních nočních hodin, mi umožnila provést terénní výzkum v plném rozsahu. Směny se mi měnily každý den, což mi umožňovalo zkoumat hosty v různých časových úsecích. Pravidelně jsem klub navštěvovala, dělala poznámky a zaznamenávala si, kdo se zde vyskytuje a v jakou hodinu. Když jsem uviděla někoho nového, zajímalo mě, proč sem přišel a odkud či od koho se dozvěděl, že se zde tento klub nachází. Výhodou bylo, že jsem zde mohla pracovat i o víkendu, kdy se na tomto klubu objevovali i „nestudenti“. Od nich jsem se dozvěděla, že to jsou studenti, kteří pracují, ale v týdnu nemají dost času tento klub navštěvovat, tak si sem zajdou jen o víkendu, kdy mají trochu volněji. Byli to mladí lidé, kteří si s sebou často nosili různé stolní hry, které je zabavily až do konce otevírací doby. Nezajímalo je alkohol ve velké míře. Byli zabraní do své činnosti často velmi intenzivně, až přehlédli zavírací hodinu. Tito pracující studenti vypověděli, že navštěvují samozřejmě i ostatní kluby ve městě, ale prý ani jeden jim nepřiřekl k srdci jako tento klub. Přestože nebyli z blízkého okolí baru, často jsem je zde viděla a měla z nich příjemný pocit.

Vyozorovala jsem, že se zde objevují party, které sem chodily jednou za týden, a to v neděli. Vždy měli rezervaci na stůl u okna a vždy se sešli v hojném počtu. Nazvala jsem je tzv. „nedělkáři“. Tato skupinka se skládala převážně z mužské části populace, ale někdy se zde objevily i slečny. Tito studenti byli z dopravní fakulty, měli společné zájmy, často si s sebou přinesly notebooky a učili se společně na zkoušky či jen hráli počítačové hry. Byli slušní, dobře se s nimi povídalo. Jejich výpovědi na mé otázky, proč do tohoto klubu chodí a co se jim zde líbí, byly zcela jasné. Příjemná atmosféra, rychlá a milá obsluha a nízké ceny. S obsluhou si velice často povídali, protože ji někteří znali ze školy.

Když se zde objevily nové tváře, tak patřily studentům prvních ročníků, kteří zpočátku bývali jen na kolejích a učili se. Později jim však ostatní studenti pověděli, že je tu tento báječný klub. Hodně lidí samozřejmě zlákal i nižší ceny pití.

Během letních měsíců (červenec, srpen a září 2012) jsem také navštívila pravidelně studentské kluby v kampusu a sledovala, jací lidé se v těchto prostorách v tomto období objevují. Struktura je jiná než během školního roku, protože většina studentů na prázdniny odjíždí domů. O prázdninách panuje i jiný režim na studentském klubu Áčko. Během školního roku se smí kouřit jen ve vyhrazených prostorách, ale o prázdninách se kouří i uvnitř klubu. Otevírací doba je též jiná než během roku, kdy je nařízeno mít otevřeno jen do půlnoci. Během července je možnost zůstat i déle. Je to i z důvodu zavítání cizích lidí, kteří tento klub navštěvují v letních měsících pravidelně. Jedná se především o Klub šachistů. Zde se připravují a trénují na Czech Open, který se v loňském roce konal v Pardubické Čez Aréně. Aby měli dobré podmínky, kouření je dovoleno i uvnitř. I během tohoto období smí klub navštívit i studenti, kteří zůstali na kolejích z důvodu práce nebo brigády. Tito lidé většinou zajdou na jedno, dvě piva a jdou zase zpátky, protože většina z nich musí ráno vstávat do práce.

Všední dny bych na tomto klubu rozdělila do tří částí. První začíná dopolednem. Je to doba, kdy studenti mají převážně přednášky či semináře. Jelikož během nich mají i pauzy, rádi sem zajdou na rychlou kávu, čaj či kofolu. Svě volno (ne volný čas) využijí, aby zaplnili prázdné místo během povinností. Druhá část začíná po obědě a končí někdy kolem 19:00. Po obědě jsem často obsloužila studenty, kteří zaběhli jen na jedno rychlé pivo, aby jim, jak sami říkali, slehl oběd z menzy. V pozdějším odpoledni se zde objevovali studenti, kteří už měli po škole, tudíž žádné povinnosti před sebou, tak si sem přišli zahrát kulečnick nebo šipky či stolní fotbálek. Byl to jejich způsob, jak využít volný čas. Na otázku, proč nejdou někam ven (zasportovat si) odvětili, že tento druh volného času nemají rádi, že raději zajdou někam do hospůdky. To jim vyhovovalo. Tito studenti byli řádným příkladem, že volný čas se dá trávit i

v klubech u her a popíjením pití. Musím ale říci, že těchto studentů nebylo mnoho. Svůj volný čas po škole většina trávila někde jinde, ale v klubech rozhodně ne. A konečně třetí část je večer až noc. Tato doba nemá doopravdy nic společného s tím, co jsem psala výše. Nikdo sem nejde trávit volný čas, jdou sem jen za zábavou a potěšením. I studenti se potřebují odreagovat a navazovat nové vztahy. Jediná nevýhoda tohoto klubu spočívá v tom, že se nachází blízko sídliště a po 22. hodině se nesmí větrat. V letních měsících je to pro některé lidi nepřekonatelný problém a proto jdou raději někam jinam, nejčastěji do Dýdy Baby. Někteří tuto překážku tzv. vytrpí a chodí se nadýchat čerstvého vzduchu ven. Tento problém zatím nemá řešení. Přestože se uvnitř klubu nachází klimatizace, není šance při plném obsazení tento prostor vyvětrat a vytvořit tím lepší atmosféru.

Jednou za 14 dnů se v tomto klubu koná turnaj ve stolním fotbálku. Vždy se zde sejdou jak současní, tak bývalí studenti Univerzity Pardubice. Hraje se od večerních hodin do půlnoci. Hráči jsou rozděleni do několika skupin a jak je všem známo, kdo neprohraje nebo má lepší skóre, vyhrává. Za dva roky jsem mohla vyzorovat změny v chování u těchto hráčů. Přijdou jako nejlepší kamarádi všech, ale s přibýváním alkoholu v krvi i pod tíhou z prohraných zápasů se z nich stávají lidé, kteří jsou svým hlučným chováním nepříjemní pro ostatní. Podle mého názoru tento turnaj již ztratil svou myšlenku: přijďte si hlavně zahrát. Dnes už to je: přijďte se opít a přitom si zahrajeme jako kdysi. I ostatní návštěvníci v účastnících vidí spíše skupinu lidí, kteří se bez alkoholu při hře neobejdou. Jak jsem se již zmínila, ti, kteří chodí o víkend, jsou milejší. Avšak tato tradice v klubu Áčko je hodně dlouhá, tak nezbývá než popřát, ať se dodržuje aspoň v této podobě i nadále. Protože i takováto událost vytváří atmosféru klubu, která je jedinečná a neopakovatelná. Jedině svou osobností zůstane tento klub v srdcích lidí i po odchodu ze školy.

Každých 14 dnů se v tomto klubu konají také mezinárodní večery studijního programu Erasmus.⁷⁵ Studenti ze zahraničí během večera představují jednotlivé státy za pomoci videoprojekce a fotografií. Účastníci připravují jejich tradiční pokrmy a předvedou různé činnosti, které jsou pro daný stát typické (např. zahrají typickou hudbu na tradiční hudební nástroje s tanečním představením). Vždy se sejde hojný počet těchto studentů, protože základní myšlenka, proč se takovéto večery konají, je přiblížení se, zapojení se do života na Univerzitě Pardubice, poznat ostatní studenty a získat nové kontakty nebo zkušenosti. O tyto

⁷⁵ Erasmus je studijní program, který umožňuje studentům EU bezplatně studovat na zahraničních univerzitách v rámci EU, navíc všichni studenti dostávají stipendium. Dostupné na <http://erasmaci.cz/co-to-ten-erasmus-je/>

studenty se starají lidé z řad studentů, kteří jsou v tzv. Buddy system.⁷⁶ V poslední době se tito studenti zapojují i do turnajů ve stolním fotbálku nebo billiardu. Chovají se slušně a nevím o situaci, která by narušovala chod tohoto klubu. Vždy vědí, že je čas odejít a nedělají problémy ani před klubem.

Dne 19. 4. 2013 se konala v malé hale Čez Arény v Pardubicích akce pod názvem Tour de bar. V tomto městě se tato skvělá barmanská show konala již potřetí. Soutěžilo 10 klubů, barů a kaváren z Pardubic a Hradce Králové. Cílem bylo vyhrát díky podpoře svých fanoušků. Daný klub, který měl největší útratu, zvítězil. Studentský bar Áčko se umístilo na 6. místě. Pozorovala jsem, jací lidé se tam objeví, zda utrácení více než normálně. Potvrdila se mi myšlenka, že studenti přijdou svůj nejoblíbenější klub podpořit, ale nehodlají utratit více peněz, než jsou zvyklí. Aby byla soutěž spravedlivá, ceny jednotlivých nápojů byly stejné pro všechny zúčastněné. I když o něco vyšší než v normálním provozu. Opět zde platí pravidlo, že studentský bar Áčko využívají hojně studenti, kteří nechtějí utrácet hodně peněz. Bylo patrné, že se ale zarazili, když si objednávali drink, který stál třeba i o 40 Kč víc. Nicméně jsem pyšná na to, že se i přes tuto nevýhodu klub umístil na pěkném místě. Doufám, že to v dalších ročnících zopakuje. V přílohách poskytnu i příslušnou fotodokumentaci.

2.9.2. Dýdy Baba

Dýdy Baba, pro některé příjemný klub s dobrým jídlem a muzikou, pro jiné klub s nepříjemnou, pomalou obsluhou. Jedni jsou stálými návštěvníky kvůli dobrému pivu a nedají na klub dopustit, ostatní sem zavítají jen několikrát do týdne. Podle mého názoru tento klub nemá stálou klientelu, jako je tomu u Áčka. I já jsem z tohoto klubu měla smíšený pocit. Několikrát jsem ho navštívila v dopoledních hodinách a nikdo tam skoro nebyl, v době obědů se zaplnil studenty, kteří potřebovali dát něco do žaludku, a v odpoledních hodinách se opakoval scénář z dopoledne. Na Áčku nenastane situace, že bych tam přišla a nikoho neznala. Vždy je tam nějaký člověk, který je mi blízký a dokážu s ním pohovořit na jakékoli téma. A když si nevyberu z řad studentů, tak obsluha mi to vynahradí. V Dýdy Babě se mi častokrát přihodilo, že jsem u stolu seděla sama a jen pozorovala na téměř prázdný prostor, nikoho jsem neznala, s nikým jsem neměla možnost navázat kontakt. Občas na mě klub působil prázdně, smutně a chladně. I obsluha byla pomalá, tvářila se nespokojeně a často

⁷⁶ Buddy System je samostatnou organizací působící s podporou Univerzity Pardubice. Jejím posláním je poskytovat péči zahraničním studentům přijíždějícím na krátkodobé i dlouhodobé stáže na univerzitu. Členové Buddy Systemu kontaktují zahraniční studenty před jejich příjezdem, aby jim pomohli při dopravě po městě, ubytování a nástupu do školy. Pro zahraniční studenty pravidelně pořádají kulturně poznávací a sportovní akce, společenské večírky apod.

zapomínala, co si dotyční objednali. Takováto situace by se neměla v žádném případě vyskytnout. I toto ovlivňuje studenty, kam zamíří po škole nebo během volna. Uvědomí si, že posledně to nestálo za nic, tak půjdou jinam.

Jelikož se na Univerzitě Pardubice nacházím již několik let, byla jsem svědkem i proměny tohoto prostoru. Zpočátku byl tento klub vyhlášený nočními diskotékami. Scházeli se zde studenti převážně z kolejí a blízkého okolí. Nebyl zde však řádně dostatečně velký prostor si zatancovat. Hudba hrála hlasitě, takže nebylo slyšet vlastního slova. Byl to klub, který v noci ožil až do ranních hodin. Avšak v době, kdy se otevřel diskoklub Klec, nastala změna Dýdy klubu. Objevil se tak jinde nový, větší prostor na tancování, obsluha byla početnější i velikost baru se zvětšila. Ale hlavně, Klec má mnoho míst k sezení, což se o Dýdy Babě říci nedá. Neříkám, že se do Dýdy nevejde hodně lidí, ale Klec má prostor, které studenty (aspoň v této době) zaujal. Tak nastala situace, jež způsobila, že se Dýdy stala „jen“ klubem, který láká společnost na dobré jídlo (převážně pizzy a těstoviny). Velké plus tohoto klubu je podle studentů celkový prostor, jenž je rozdělen na kuřácký a nekuřácký. Takže hosté, kteří preferují kuřácký prostor, nemusí chodit do vyhrazených míst, jak je tomu na Áčku, ale mohou v klidu posedět. A během letních měsíců je často využívaná letní zahrádka, která se nachází v prostoru, kde je stín a není tam tudíž vedro.

Během týdne se zde vyskytují studenti různých fakult. Nedá se s jistotou říci, že ekonomická či chemická fakulta je zde zastoupena více, než je tomu v klubu Áčko. Vše se prolíná a dělá tyto kluby přitažlivější. Během dne se režim mírně od Áčka odlišuje. Vypozorovala jsem, že ti, kteří sem přijdou, neodejdou po jedné kávě či po jednom pivu. Když už sem někdo zavítá, stráví zde většinou delší čas. Ale nejedná se o volný čas, ale o čas, který je delší než volno, ale zároveň kratší než volný čas. Je to jakýsi kompromis mezi volnem a volným časem. Tento klub navštěvují studenti, kteří i hodiny posedí a pak jdou na přednášky. Když dostanou chuť na jídlo, můžou si ho dát i zde, neboť tento bar jim tuto možnost umožňuje. Dýdy Baba slouží jako přechodné místo pro studenty, kteří mají více volna než povinností.

Během prázdnin se kampus i vysokoškolské koleje vyprázdňují. Nachází se zde jen hrstka studentů, kteří si našli ve městě brigádu či práci. I v návštěvnosti klubů se to jednoznačně projevuje. Například v letních měsících klub Dýdy Baba navštěvují spíše lidé, kteří přijdou na oběd či večeři. Nabídka je o prázdninách stejná jako během školního roku. Je zde možnost posadit se i na zahrádku, kterou využívají nejvíce rodiny s dětmi, které klub nenavštěvují během školního roku. Je to z důvodu většího hluku a množství studentů. Letní zahrádka je velice příjemná součást tohoto klubu. Jako během školního roku, tak i o

prázdninách se zde konají diskotéky. Struktura lidí je však jiná. V těchto měsících se zde nacházejí ve větší míře lidé středního věku (mezi 30 – 50 lety) ze sídliště či blízkého okolí. Konají se zde různé večírky. Na atmosféře se ale nic nezmění. Klub působí stálým duchem pro studenty, ale během jejich nepřítomnosti jej hrdě zastávají lidé z okolí. Atmosféra je i pro tyto lidi přitažlivá.

Doufám, že tento klub si opět najde stálou klientelu, jako tomu bylo před třemi roky. Už jen pro svou polohu a příjemnou atmosféru. Pro své jedinečné kouzlo letní zahrádky a pro výborné jídlo, které je komukoli cenově dostupné. Je možné, že v budoucnu bude tento bar sloužit jen široké veřejnosti s občasnou návštěvou studentů.

2.9.3. Klec

Studentský dance klub Klec se nachází v Pardubicích, nedaleko hotelu Harmony a v těsné blízkosti restaurace Rosignano. Otevírací doba je od pondělí do soboty vždy od 21:00 do doby, než studenti vyprázdní parket. Jak jsem již napsala výše, tento klub slouží jako podnik, do kterého přicházejí lidé, studenti i starší, aby se pobavili, uvolnili a popili nějaký ten alkoholický drink. Velký taneční parket, hodně míst k sezení a více lidí za barem poskytují bavícím se hostům velký komfort a potěšení.

Tento klub navštěvují i starší lidé z okolí, či pracující dělníci, kteří bydlí v hotelu Harmony nedaleko hlavní silnice. V tomto hotelu se nachází většinou cizí příslušníci, kteří berou tento podnik převážně jako odreagování po náročné pracovní době. Musím potvrdit, že o víkendu je jich převaha než studentů. O zábavě s tímto typem osob se asi hovořit nedá. Jedná se o lidi, kteří se napijí a jsou nepříjemní až vtíraví. Často jsem byla svědkem i situace, jak vyvolávali konflikty s ostatními či dokonce obtěžovali slečny, které tancovaly samy na parketě. O víkendu panuje atmosféra, která mi nebyla příjemná, necítila jsem se zde uvolněně a příjemně.

Během týdne je zde ale veselo. Setkávala jsem se v těchto místech s mnoha mými kamarády. Vždy se našel někdo, s kým jsem si mohla popovídat a rozebrat téma, proč navštěvují tuto diskotéku a ne Dýdy Babu. Výpovědi byly jednoznačné. Na prvním místě zazněla odpověď, že ostatní kamarádi chtěli, aby tam šli. Dýdy Baba jim přijde stísněná, tak tento prostor využijí dosyta. Další odpovědí byla informace, že v tomto klubu je lepší muzika, lepší ozvučení a akustika. Líbilo se jim vždy, že DJ vycházel vstříc jejich hudebním přáním, přestože v ten den hrál jen svou naplánovanou muziku. A třetí nejčastější odpověď byla, že si po skončení zábavy můžou zakoupit jídlo, které nabízí Klec přímo u hlavního vchodu. Jedná

se o rychlé občerstvení v podobě různých hamburgerů, hranolek apod. Hladoví studenti tuto možnost hojně využívají. Jsou rádi, že za zahnáním hladu nemusejí jezdit do města.

O termínech volný čas a volno zde nemůžeme uvažovat. Je to způsobeno faktem, že tento klub není otevřen během dne, ale i z důvodu větší vzdálenosti od kampusu. Nebylo možné sledovat zdejší návštěvnost klubu během dopoledních a odpoledních hodin (z důvodu otevírací doby). Při nočních návštěvách jsem se zaměřila na strukturu dané společnosti a proběhlo několik rozhovorů. Tento taneční klub se navštěvuje hlavně v noci, kdy už nemáme žádné povinnosti.

Klec nabízí širokému okolí i letní zahrádku, která je otevřena denně od 12:00 do 21:00 (květen až září). Můžeme si zde vybrat z řad alkoholických i nealkoholických nápojů, kvalitní kávy a míchaných nápojů. Výhodou Klece je, že zde nechybí také zmrzlina, zmrzlinové poháry a ledová tříšť, kterou v letních měsících rádi využívají k občerstvení převážně mladší jedinci.

Závěry vyplývající z terénního výzkumu v těchto klubech jsou jiné, než jsem očekávala. Předpokládala jsem, že studenti Univerzity Pardubice tráví v těchto klubech svůj volný čas. Vycházela jsem z myšlenky a přesvědčení, že nedávají prostor volnočasovým aktivitám. Přišlo mi, že se vyskytují na klubech častěji, než je zdrávo. Až pozdější zkoumání mě dovedlo na myšlenku, že se nejedná o volný čas, ale o tzv. nutné volno. Myslím si, že si volno udělají, i když by měli být v danou dobu na jiném místě, ale popravdě, kdo z nás tuto situaci nezažil, nebo si ji nevytvořil. Své nutné volno každý využívá po svém, ale když se naskytne příležitost a chuť, návštěva těchto klubů je tím pravým řešením. Je to i z důvodu navazování nových kontaktů, získávání nových zkušeností od jiných apod. Jedná se o možnost, jak získat sebevědomí, uznání a respekt. Mám na mysli situace, když jedinci, kteří sedí u stolu sami, jsou navštíveni úplně cizími lidmi. A to jen z důvodu, že jsou zvědaví, co se dotyčný třeba učí, nebo co čte za zajímavou knihu. Právě tato nevázanost dodává daným lidem pocit, že nejsou zvláštní, když jsou sami, ale že i ostatní mají o ně zájem. Tyto kluby jsou kontaktním místem a důležitým bodem v životě studentů.

2.10. Respondenti

Respondenti patřili mezi významný bod této práce. Jejich výpovědi mi pomohly vytvořit si přehled o myšlení a uvažování dnešních studentů na Univerzitě Pardubice. 10 respondentů mi poskytlo rozhovor na diktafon, ale výslovně uvedli, že nechtějí, aby byla

jejich nahrávka uveřejněna ani anonymně. Proto je ve své práci nazývám jako první, druhý až desátý respondent a vyskytne se zde jen přepis některých jejich výpovědí. Těmto 10 vybraným jsem se snažila pokládat výzkumné otázky za sebou, abych později měla snazší přepis, ale někteří se rozpovídali více, než jsem předpokládala. Musela jsem se tedy k jednotlivým otázkám vracet. Na následujících řádcích bude představena stručná charakteristika jednotlivých respondentů. Obsáhlejší popis by výrazně neovlivnil závěry této práce.

Při neformálních rozhovorech jsem s jedinci hovořila na jakékoli téma a snažila se je rozmluvit. Vždy mi přispěli svými myšlenkami a odpověďmi. Tyto rozhovory mě dovedly k závěrům již nastíněným, které v zápětí uvedu.

První respondent

Žena, 20 let, studentka Ekonomické fakulty Univerzity Pardubice, trvalým bydlištěm ve Zlíně. V současné době je studentkou prvního ročníku a bydlí na koleji. Je sportovně založená, má ráda četbu a poslech dobré hudby.

Druhý respondent

Žena, 23 let, studentka Chemicko-technologické fakulty Univerzity Pardubice. Bydlí v Pardubicích u rodičů. Jako své zájmy uvedla jízdu na kolečkových bruslích, plavání a basketbal. Je komunikativní, milá a vždy ráda středem pozornosti.

Třetí respondent

Žena, 24 let, studentka Chemicko-technologické fakulty Univerzity Pardubice, trvalým bydlištěm Český Krumlov. V současné době obývá byt v okolí univerzity s dalšími třemi spolubydlícími. Často zůstává na bytě z důvodu velké vzdálenosti od domova a i horší finanční situace. Tato žena je spíše tiché a samotářské povahy.

Čtvrtý respondent

Muž, 25 let, trvalým bydlištěm Chomutov. V současné době bydlí v Pardubicích na sídlišti Dukla. Je to student Dopravní fakulty Univerzity Pardubice. Má rád společnost ostatních lidí, je upovídaný a milý. Sportovně založený není, spíše se rád prochází po městě či je na bytě a sleduje internet nebo televizi.

Pátý respondent

Muž, 26 let, bydlištěm Pardubice. Jelikož mu studia nešla podle jeho přání, skončil, aniž by dokončil bakalářské vzdělání. Nicméně v klubech se objevuje často. Rád si zahraje stolní fotbálek, šipky a billiard. Má ze studijních let mnoho kamarádů, kteří přesto, že už nestuduje, se s ním vždy rádi sejdou.

Šestý respondent

Muž studující Filozofickou fakultu Univerzity Pardubice ve třetím ročníku bakalářského studia oboru sociální antropologie. Na otázku, proč ho nemohu přímo uvést, uvedl, že nechce, aby si někdo četl jeho vlastní názory a myšlenky. Nepodařilo se mi jej přesvědčit, že to bude sloužit jen dokumentačním účelům. Je spíše uzavřený, nespolečenský. Přesto na mě působil dojmem, že je rád, že ho někdo oslovil, aby se mohl vyjádřit.

Sedmý respondent

Žena, 25 let, trvalým bydlištěm Písek. Společenská, trochu výstřední (stylem oblékání) studentka Chemicko-technologické fakulty Univerzity Pardubice. Bydlí na koleji, má ráda přírodu a zábavu. Přátelé v jejím okolí nesmí chybět. Vypověděla, že je to důležitá složka v jejím životě.

Osmý respondent

Muž, 26 let. Společenský, má rád svoji přítelkyni, se kterou se objevuje v klubech a je také zároveň sportovně založen se smyslem pro humor. V nynější době bude končit studia na Dopravní fakultě Univerzity Pardubice. Jakmile má hodně školních povinností, věnuje se jenom učení. Je to zodpovědný a spolehlivý mladý muž.

Devátý respondent

Studentka prvního ročníku Filozofické fakulty Univerzity Pardubice. Milá, usměvavá slečna bydlící se svými kamarádkami v centru města, kde mají rozlehlý byt. Její zájmy jsou sport, móda, hudba a dobré jídlo.

Desátý respondent

Žena, 25 let, studentka Filozofické fakulty Univerzity Pardubice. Má ráda cestování a ráda využívá možnosti vycestovat v rámci Erasmu. Komunikativní, společenská avšak někdy náladová studentka, která ráda studuje cizí jazyk a navazuje nové kontakty se zahraničními studenty.

Výběr respondentů byl založen na známosti několika lidí už pár let, ale také na sympatiích u těch, které jsem neznala. Někteří jsou moji dlouholetí přátelé, jiné jsem oslovila na základě kontaktů od výše zmíněných. Jejich povahy jsou rozdílné a to se také projevilo na jednotlivých odpovědích. Někteří si i mysleli, že si dělám legraci, když jsem se zeptala, jak tráví volný čas, protože jen oni mají hodně práce a ostatní nikoli. Stanovili jsme si vždy pevnou dobu, kdy a kde jsme se sešli, aby mi poskytli rozhovory. Odpovědi jsem si následně přepsala na papír. Vždy jsem jim poskytla prostor, aby se mohli stručně představit a povědět mi něco o sobě. Tato důležitá příprava navodila atmosféru na další pokračování.

2.11. Analýza rozhovorů

Na následujících řádcích se seznámíme s odpověďmi na otázky, které byly součástí rozhovorů. Zvolila jsem ty, které byly podstatné a zásadní k mému tématu. Tento výběr je určen z důvodů opakování se výpovědí. Doba trvání rozhovorů je u každého jiná, ale na výpovědní hodnotě se to neprojevilo. Po zodpovězení otázky od respondentů provedu rozbor jejich výpovědí. Vyvodím určité závěry, aby bylo srozumitelné, co se danou otázkou myslelo a co z dané situace vyplynulo.

Tuto kapitolu jsem rozdělila do tří oddílů. První část se věnuje chápání termínu volný čas, jeho způsob trávení a náhledu do minulosti. Druhá část se zabývá zamyšlením se nad pojmem volno, zda ho studenti mají málo nebo více nebo jak se dá využít. A třetí část se věnuje studentským klubům, návštěvnosti, oblíbenosti a jaké faktory hrají roli při výběru klubů. V neposlední řadě se budu obírat otázkou ohledně budoucnosti těchto barů.

2.11.1. Sport a jiné aktivity během volného času

1) Co děláte ve svém volném čase?

První respondent – *„Protože jsem tu teprve v prváku, nemám moc kamarádů, tak jsem radši sama na pokoji, kde se vlastně učím no, nebo něco poslouchám. Mám ráda džez. Sport jen občas a i podle možností a třeba někdy zajdu do kina nebo se jen tak projdu městem. Ale*

doufám, že si časem najdu kamarády, kteří mě někam vytáhnou, no ehm... nejsem typ člověka, co by se sám někam dostal, potřebuju k tomu ostatní. “

Třetí respondent – *„Vlastně mám hodně školy, na volný čas nemám prostě čas. No ze školy se vracím k večeru a pak nemám chuť jít někam ven, natož sportovat. No anebo nejsem spíš takový člověk, co by šel. Hm... radši jsem doma, a učím se anebo jdu prostě spát, protože mě škola hodně unavuje. Aktivitám se nevěnuju, není na to čas. “*

Sedmý respondent – *„Ve svém volném času, kterýho nemám tolik, co bych chtěla, se věnuju sportu. Od malička mě rodiče vedli ke sportu, hlavně běh, jízda na kole a kolečkových bruslích. Ne zase jako něco závodně, ale aspoň tohle mi stačí. V Pardubicích využívám i tělocvičnu, kam chodím hlavně na erobik a zumbu.⁷⁷ No a jinak fakt nedělám nic, někdy si čtu, nebo spím. “*

Osmý respondent – *„No během volného času jsem asi nejvíc se svou holkou. Zajdem na tenis, nebo se proběhnem. Někdy jdeme i do města, ráda nakupuje. Jelikož ona pracuje, tak se vidíme až večer a o víkendech jsme doma a ona uklízí, varí a já se učím nebo koukám na televizi. “*

Desátý respondent – *„Jsem pryč někde venku, nebo hraju basket nebo volejbal. Hlavně asi sport, ten mám ráda. Vypotím všechno, co chci a jdu domu s čistou hlavou. (smích) Vlastně volnej čas věnuju sobě a někdy kámošům. “*

U dalších respondentů byly odpovědi převážně stejné, proto je zde již neuvádím. Tyto vybrané nám ukázaly, že nikdo z nich neřekl, že by svůj volný čas výhradně trávil na klubech. Svůj volný čas využívají někteří aktivně sportem či trochu pasivněji četbou knih, poslechem hudby či se procházejí.

2) Myslíte si, že máme více či méně volného času než naši rodiče nebo prarodiče?

První respondent – *„Podle mě máme my, naše generace více volného času. Protože někteří rodiče nenutí dělat děti na polích nebo tak, jak tomu bylo v minulých letech. Ani je dnes nenutí, aby si našli brigádu na léto a tak toho někteří využijou a volného času mají hodně. Je fakt, že dřív rodiče museli pomáhat doma třeba no ... v zemědělství, nebo opečovávat zvířata. Občas si zašli s kamarády na louku, nebo k rybníku. Dnes je ta situace pro nás lepší, i když nevím, zda prospěšnější. “*

Druhý respondent – *„Určitě máme více volného času. Z vyprávění vod dědy znám, že po škole přišly povinnosti na jinejch místech, třeba sekání trávy, sklizení úrody apod. U*

⁷⁷ „Zumba je typická svojí hravostí, choreografie reaguje precizně na hudbu. S novou hudební pasáží se objevuje nový pohyb, taneční krok.“ Dostupné na <http://cs.wikipedia.org/wiki/Zumba>

našich vim, že už měli víc volna, chodili do kin a na koupaliště. No a u nás, mladých, vlastně vidím, že máme ještě hodně volného času. Do práce nás nikdo nenutí, někteří se fakt vymlouvají, že trávu sekat nemůžou, že mají alergie. Spíš si lidi našli technologie, kterou tu práci někdy udělají za nás, ale podle mě je i ta práce dobrá. Někdy v tom volném čase, vlastně nevím co dělat a kdybych musela na pole, asi bylo by to lepší.“

Třetí respondent – „No, ne, asi je to tak nastejno. Bydlím kousek od Českého Krumlova v jedné vesnici a tam volný čas skoro nemám. O víkendu, když jsem doma, musím poklidit zvířata, nasekat trávu, pak pomoci mamce v kuchyni a na baráku. Do města za zábavou se dostanu málo. Jinde to asi bude ve městě, kde ty děti nemají moc povinností kolem domu. Tam asi ten volnej čas využijou víc a i zábavnějc. Někdy jim to i závidím.“

Pátý respondent – „Přijde mi to vlastně stejný. Jsem z vesnice, takže vím, že tam bylo práce víc než volného času. Nevěděl jsem co to je jet do kina, nebo mít nějakýho koníčka. Vše jsem musel obětovat práci doma a pomoci rodičům. Už jsem v Pardubicích celkem dlouho, tak si volného času po práci užívám. A vidím, že se dá naplnit i jinak než pořád něco dělat. Takže odpověď, na to, zda teď máme více či méně volného času, je asi podle mě taková, že záleží, kde se zrovna nacházíme anebo jak to chceme mít v životě udělané. S odstupem času jsem zjistil, že jsem ho nechtěl mít, protože mi vyhovovalo být doma. Nyní vím, že to jde udělat i jinak.“

Desátý respondent – „Jednoznačně my. Máme víc volného času, protože když řeknu svéj babičce, jdu po škole na basket, tak mi řekne: „ Máš doma všechno udělaný?“ Já jí na to odpovím, že to udělám, až přijdu, protože tohle je můj velkej koníček anebo to počká na jindy přeci. Já si svůj volnej čas fakt nenechám ujít nějakou prací, která počká. Ale vim, že to naši prarodiče neznají a asi ani nepochopí. Babička s dědou si ale nikdy nestěžovali, že by jim volný čas chyběl. Je to spíš dnešní problém, o kterém často slyšíme v televizi, jak děti neumí naložit se svým volným časem. V minulých letech byl nastolen jinej řád společnosti.“

My anebo naši prarodiče měli více volné času? Podle mého názoru dnešní mládež, studenti i pracující lidé si udělají prostor ve svém životě na využití volného času. Z odpovědí vyšlo najevo, že ti, co bydlí na vesnici, dostatek volného času pro sebe nemají. Dělají práci, kterou by stejně někdo udělat musel. Ti, co naopak bydlí ve městě, někdy neví, jak se svým volným časem naložit. A nutná práce by jim volné místo zabírala. Vesměs se studenti shodli, že dnešní doba umožňuje více volného času z hlediska nových technologií. Naši předci ale měli svůj čas a uměli ho vyplnit a využít podle jejich dostupných možností.

3) Co pro vás znamená pojem volný čas?

První respondent – „*Volnej čas je čas na nějakou aktivitu nebo na lenošení. Je to no jak bych to řekla, myslím něco ve smyslu mám hoodně času po škole třeba. A je to vlastně jenom na mně, jakej ho budu mít.*“

Druhý respondent – „*Volnej čas ráda trávím s přáteli, nejsem samotářský povahy. Nebaví mě bejt sama někde na pokoji nebo doma. No, volný čas nejčastěji trávím při kolektivním sportu, že chodím na basket. A jinak, když mám večer volný, jdu se někam pobavit. Ale nevím no, volno večer má asi každý student, ne?*“ (smích)

Třetí respondent – „*Jak jsem už říkala, volnej čas fakt skoro nemám, samá škola a povinnosti. A když už je, jdu jen do města, ale neutrácím, protože nemám peníze. Radši jsem spíš doma...kde no...ležím, nic nedělám a prostě odpočívám.*“ (smutek)

Čtvrtý respondent – „*Asi neřeším volnej čas, když je nějaký to volno, jak já říkám během dne, vlastně jsem skoro pořád doma a sleduju internet anebo jdu někam jen se projít. Večer se rád pobavím, ale pravidelně nic nedělám. Jsem asi vlastně spíš lenoch, kterej nic neřeší.*“

Pátý respondent – „*Já už nestuduju, tak by se dalo říct, že volnýho času mám hodně, ale protože už pracuju tak to tak není. Dělá na směny a to se pak nic jinýho nechce dělat. Jen občas jízda na kole. Rád jdu do kina. Nebo jsem asi lenivej něco dělat... O víkendech často chodím na kluby, jako jsme teď a popiju s kámošema. To mě baví, to mám rád.*“ (smích)

U dalších studentů a jejich výpovědí jsem nabyla dojmu, že volný čas pro ně znamená mít něčeho dostatek po povinnostech. Po škole, po práci, po něčem, co už ten den nenastane. Tyto odpovědi souhlasily s mými výše popsanými definicemi volného času. Tento fenomén vnímají jako něco, co musí přijít, jinak by režim dne byl narušený. Podle nich musí fungovat určitý koloběh, jako je to v přírodě.

4) Jaký máte názor na situaci, že někteří lidé tráví svůj volný čas po barech?

Třetí respondent – „*Absolutně to nechápu a ani nechci vědět důvody, proč tam jen vysedávají a pijou jedno pivo za druhým. Asi nemaj kamarády, nebo nechtěj nic dělat a tohle jim přijde správný, no nevím, asi to fakt nechápu. Můj názor na to je, že vlastně díky nim, některé hospody mají obraty, ale jinak je to spodina společnosti.*“

Šestý respondent – „*Už jsem se nad tím jednou zamýšlel. Vlastně mě napadlo, zda neutápí někteří na barech svoje životní události, trápení nebo zdravotní potíže. Mám totiž známýho, kterej žije sám, nemá rád sport, nepije, ale po práci jde vždycky do hospody a třeba*

kouká na televizi, čte si noviny anebo si povídá s kámošema. On tam nejde kvůli alkoholu, prostě tam jde, že nemá nikoho, kdo by na něj doma čekal a doma nechce být sám. Pochopím to a je možný, že se to může stát i nám. Jen čemu moc nerozumím je to, že to vidím i u vrstevníků. Jdou po škole na pivo, ale je pravda, že s nimi nechodím, tak nevím, jestli si fakt no... jen nejdou odfrknout a pak jdou někam jinam.“

Sedmý respondent – *„Je to jejich volba, já bych to nedělala. Nenaplněovalo by mě to.“*

Osmý respondent – *„Nepochopím to, nebavilo by mě to.“*

Devátý respondent – *„No, ehm... i když jsem mladá, tak jsem to dělala často. Třeba na gymplu jsem šla do hospody a byla jsem tama do večera a doma jsem říkala, že jsem u kamarádky a šprtáme se. Pak jsem ale přišla na to, že to není vlastně dobrá věc. Je lepší být někde venku, pořádně si dát do těla, to mě už naplňuje, a ne posedávání v hospodě a myslet, jak jsem ten čas nevyužila. No a taky to leze hodně do peněz no. Už teď mám na to názor, že se mi to nelíbí a nechápu, proč to lidi dělaj, asi nemaj co jiného na práci, no...“*

Tato otázka byla vesměs jednoznačná. Studenti nechápou, proč volný čas trávit po barech či hospodách. Dávají přednost sportu, zábavě, kinu, procházkám. Sezení po klubech by jim přišlo jako plýtvání peněz a času, který by se dal využít mnohem efektivněji. Jen někteří se dokázali zamyslet, proč to někteří volí jako jedinou možnost zábavy ve volném času. Těch důvodů existuje mnoho, a když chtějí jiní trávit volný čas po barech, tak jim to nechme, je to jejich volba, jako my si vybereme sport či jinou zábavu. Oni v tom vidí pozitivum, jinak by to tak neprováděli.

2.11.2. Pauzy během přednášek, pojem volno

5) Co děláte během pauzy např. během dvou přednášek, ve které není čas na sport, na kino?

Čtvrtý respondent – *„No, už budu letos končit a dělám jen bakalářku, tento problém neřeším. Ale kdysi jsem rád zašel na Áčko a třeba si zahrál šipky s kamarádama. Netajím se tím, že nemám vlastně dost peněz a je to tam fakt levnější, tak jsem zašel na jedno a jednu hru a volno bylo zabítý. Co jinýho dělat? Jít domů? To snad nikdo nedělá. (smích) Ty kluby jsou tu od toho, no a samozřejmě večer tam chodim často. Mám to tam rád.“*

Sedmý respondent – *„No jsem tady,⁷⁸ kde bych jinde byla. (smích) Takové volno se musí využít k pokecání s ostatníma. Když je pauza krátká, jdu na kafe, abych neusla na*

⁷⁸ poznámka autorky – byly jsme na Áčku v dopoledních hodinách. Tato slečna měla kolem sebe partu dobrých lidí. Výpovědi byly pravdivé, protože ostatní potvrdili, že jsou tam během pauzy skoro vždy.

přednáškách. Je tu rychlá a milá obsluha. Někdy jdu i do menzy, ale už mi tam nechutná. V létě jdu občas s holkama do Dýdý na pizzu na zahrádku, ale to už musí být pauza trošku větší, protože to dýl trvá.“

Devátý respondent – *„Jdu s kamarádkama se někam najíst, nejčastěji menza a občas pizza v Dýdý. Miluju kávu, tak si zajdu na ní. Nebo si ji vezmu s sebou, na Áčku je i tahle možnost. Takovou pauzu využiju i jen, že někde sedím a nic nedělám.“*

Desátý respondent – *„Pořád chodím někam na kafe nebo na nealko. Nejsem nikde zalezlá v knihovně nebo tak no. Myslím si, že kluby v kampusu jsou nejlepší místo, kam zajít a krátké volno využít. A taky, jak jinak by se mělo vlastně volno užívat? (smích) No asi posezením a přípravou na další semináře a podobně. Znáám hodně lidí, co takhle využívají školní přestávky.“*

Jak vyplnit volno není problém dnešních studentů. Ví, že se musí dojít najíst, napít a zakouřit. Během toho stihnou konverzovat s ostatními. Většina se zdržuje na místech, kde má nějaké kamarády nebo známé.

6) Rozlišujete pojmy volný čas a volno?

První respondent – *„No, asi vlastně určitě. Během volna mám čas na oběd, kafe a záchod.“ (smích)*

Třetí respondent – *„Ne, asi vím, co to je, no ale jako vůbec to nerozlišuju. Nemám k tomu důvod.“*

Pátý respondent – *„Volno mám, když jdu na oběd nebo na kouřovou. Jinak vlastně asi nic takovýho nemám. Volnej čas jo, ale volno, kéž by nějaký bylo. Když jdu z práce domů, tak vím, co pak dělat. Ale během pauzy v práci toho moc nestihnu. Práce je hodně, kámoši nepomůžou, tak dělám, co můžu.“*

Šestý respondent – *„Já osobně to tak moc nerozlišuju, ale když se nad tím zamyslím, tak je jasné, že ve volném času jdu do města, mám dostatek času si zařídit nějaké věci, nebo si vlastně jdu zahrát s kamarády floorball anebo jdeme do hospody, ale no to spíš až večer. Když maj všichni čas někam zajít. Ale musí to bejt jako dlouho no, ne nic krátkýho v tom dnu nebo až po škole. No je pravda, že volno mám během školy, během pauzy na oběd v práci. Asi každý to tak má, jen to umět popsat.“*

Osmý respondent – *„No ..., nevím, asi jak kdy. Dřív určitě jsem měl víc volnýho času, častokrát jsem sportoval. Dnes už ho tolik nemám. A volný čas teď rád věnuju přítelkyni. Volno mi teď asi nic neříká ... no já ho vlastně snad ani nemám. Jen samý úkoly.“ (smích)*

Devátý respondent – „*Já určitě, musím vědět, co mám dělat během dne. Naplánování dne je pro mě důležitou součástí života.*“

Poslední dotázaný mi dal jasně najevo, že by všichni měli rozlišovat pojmy volný čas a volno. Ne každý z nás si to uvědomí, ale prakticky se podle tohoto rozlišení chováme a jednáme. Otázka byla i součástí neformálních rozhovorů, kde mi bylo řečeno, že volno je čas, který se musí tzv. zabít. Někteří ho doopravdy ani neumějí nějak kladně využít, ale většina si splní to, co musí, nebo taky to, co chtějí (káva, jídlo, odpočinek, relaxování, popovídání s přáteli, krátká procházka kolem univerzity nebo jen cigaretka u hlavního vchodu do univerzity). Můžu potvrdit, že kluby slouží během dne těm, co chtějí tímto způsobem své volno využít. Často jsem viděla, jak se tam objevovaly skupinky, které opět rychle zmizely. A je dobře, že se v kampusu najdou odlišné kluby s různou nabídkou. Každý si může vybrat, co má rád.

7) Máte více volného času nebo volna během dne?

První respondent – „*Spiš volnýho času, kdy se hlavně věnuju sportu. Volno si zas až tak neuvědomuju, protože zajdu jen na oběd, kafe anebo jen něco vyřídit. Volnej čas si nenechám vzít, zato volno klidně i někde proflákám.*“

Třetí respondent – „*Volný čas fakt nemám, volno asi mám, ale nějak speciálně ho nevyužiju. Jak den plyne, tak plyne, nějak speciálně jsem se nad tím nezamýšlela.*“

Sedmý respondent – „*Noo...(delší zamýšlení) asi volna. To často využívám k posezení s přáteli. Volný čas věnuju sportu, mám ho moc ráda, ale není na to čas. Mám více volna během dne.*“

Osmý respondent – „*Ani jedno ani druhý, když je nějaký volno, tak je moc krátký a volnej čas budu mít, až dodělám školu.*“

Desátý respondent – „*Mám všeho dostatek, když chci, mám volno, a když chci, mám volný čas. Oboje dvoje umím aktivně využít.*“

Tato otázka nabízela krátké a stručné odpovědi. Studenti si někdy ani neuvědomují, že mají volno během povinností, ale po škole už vědí, že nastal volný čas. Někteří si myslí, že nemají ani jedno ani druhé. Je to dané spíše povahou člověka. Nebo neví, jak dané pauzy využít a tak raději říkají, že mají hodně práce. Jiní jsou naprosto spokojení, jak si život uspořádali.

2.11.3. Návštěvnost klubů a důvody výběru

8) Jaké kluby v blízkosti univerzity nejčastěji navštěvujete a proč?

První respondent – „*Jsem tu nová, nikam vlastně moc nechodím, ale když vidím, že je to tu (Áčko) pěkný, asi si to tu časem oblíbím. Jen najít kamarády a chodit sem.*“

Druhý respondent – „*Nejčastěji chodím na Áčko, když je volno anebo večer. Zamluvíme si velká parta stůl a je nám tu fajn. Jsou tu dobrý ceny za pití, známí barmani a i si můžeme zahrát fotbálek, což je fajn. No i v Kleci jsme často, ráda si zatrsám a jsem ráda, když si můžu vyhodit z kopejtky. Dýdý docela vynechávám, ani nevím proč, prostě mi nepřiřostla k srdci.*“

Třetí respondent – „*Nikam pravidelně nechodím, všude mi něco defakto trochu vadí. Jednou je to obsluha, pak moc lidí a na tanec jsem stará.*“

Čtvrtý respondent – „*Protože mám fakt málo peněz, nikam pravidelně nechodím. Ale mám to rád na Áčku, kde mám hodně kámošů. Nebo jen posedím na baru a pokecám s barmankami, které jsou mé kamarádky, no a jinak nikam moc nechodím. Dýdý moc rád nemám, je tam fakt nepřijemná a pomalá obsluha. Do Klece zajdu spíš, když je něco potřeba oslavit, třeba zkoušky. Je tam na mě moc hluku a mám to i daleko domů. Mám totiž i oblíbený kluby ve městě. Ale na Áčko si udělám čas rád a kdykoli no.*“

Pátý respondent – „*Jednoznačně Áčko, mám to blízko. A ostatní jen výjimečně, protože když tam přijdu, nemám tam známý, a jídlo mi ani tak nechutná. A na diskotéky nemám vůbec čas. Musím ráno totiž brzo vstávat. Takže jednoznačně Áčko.*“

Desátý respondent – „*Nejčastěji Áčko, mám tu své kamarády, no a je mi tu dobře a i cena za pití se mi líbí. (smích) Někdy zajdu i na pizzu, a výjimečně zajdu do Klece, ale je to spíš jen doopravdy tak jednou, dvakrát do měsíce. Netancuju vůbec.*“

Tato otázka byla položena mnoha dalším, ale tito mi poskytli rozhovory, které jsem si přepsala. Tuto otázku jsem pokládala na různých místech, čímž se minimalizovalo ovlivňování. Jen někteří řekli: „*Když jsme tady, tak chodíme asi sem, ne?*“ (úsměv) Ostatní se zamysleli a odpověděli po pravdě, jaké kluby nejčastěji navštěvují. Mám z toho dojem, že klub Áčko hraje důležitou roli v životě studentů. Jakmile sem studenti vstoupí, přiřoste jim k srdci. Ať už je to z důvodu nižších cen, dobré dostupnosti a příjemné obsluhy nebo možnosti zahrát si stolní fotbálek. Je to klub, kam lidé rádi a hojně chodí, ale také kam se rádi vracejí. Několikrát jsem byla svědkem, jak si vystudovaní studenti dávají sraz na Áčku a oslavují tam například 5 let od státnic. Vždy na minulé časy rádi vzpomínají.

Klec je klub, kam studenti samozřejmě zajdou hlavně v noci. Přestože ceny jsou vyšší, nehraje to zase až tak velkou roli, protože jiná možnost, kam se jít v blízkosti univerzity pobavit v tuto noční hodinu, není. Všichni to mají blízko, a když ne, vezmou si taxi a odjedou domů. Z různých odpovědí mi také vyšlo najevo, že tento klub navštěvují převážně v týdnu. O víkendu se jim nelíbí, že už tam nejsou studenti, ale cizí hosté a nebaví se s nimi dobře. Volí tak možnost zajet si do města a tam si vybrat jiný taneční klub, kde je i mladší populace, například disko klub Gimlet nebo Hobe music hall. První zmíněný se nachází nedaleko plaveckého bazénu. Druhý je situován v blízkosti nádraží. Tento klub v dnešní době nabízí i různé akce pro studenty. Vozí je zadarmo městskou hromadnou dopravou, nabízejí studentské ceny nápojů a pořádají akce s názvem „vše za polovinu“. Takové příležitosti studenti také hodně využívají. Z výše zmíněných výpovědí mi tedy vyplývá, že Klec se navštěvuje hojně v týdnu, ale ne tak často o víkendech. Gimlet a Hobe spíše o víkendech.

Na závěr hodnocení této otázky jsem si nechala studentský klub Dýdy Baba. Ano, lidi tam chodí, ale pravidelně? Je to otázka k zamyšlení. Nenašla jsem více než 5 osob, které by navštěvovali tento klub pravidelně (např. v neděli) jak je tomu na Áčku. Nevím, čím to může být, ale vyzorovala jsem, že se zde klientela měnila často. Studenti přišli a třeba týden a více dní jsem je tam neviděla, ba naopak, viděla jsem je často v sousedním klubu. Většina říkala, že v Dýdy Babě mají tzv. chladnější atmosféru. A ruku na srdce, pravidelně chodit na pizzu to by asi studenti z finančního důvodu nedělali. Umějí si vždy vše dobře spočítat.

9) Jaké faktory ve vašem nynějším životě ovlivňují váš výběr klubů v kampusu?

Třetí respondent – *„Kde se kouří, kde ne, kde je to levnější a kde není moc lidu. Zní to asi fakt divně, ale prostě to tak mám.“*

Čtvrtý respondent – *„Peníze hrajou velkou roli u mě. Mám sice brigády, ale stejně to nestačí, abych navštěvoval drahý kluby. Proto raději zajdu tam, kde je to levnější. Výběr pití, nebo jídla je mi jedno, všude si umím vybrat. (smích) Pak je to místo, kde mám víc známých a kamarádů. Cítím se dobře, kde se nekouří, ale podmínka při výběru klubů to asi není. A v neposlední řadě je to taky to, jak se cítím. Někdy jsem spíš rád sám a někdy v obklopení lidí. Důležitou roli taky hraje, kam chodí ostatní.“*

Pátý respondent – *„Aby byly blízko, kde bydlím a levný. A kamarádi mě hodně ovlivňují, tak jdu i tam, kam voní.“*

Šestý respondent – *„Kluby si vybírám podle přátel kam, jdou, jdu i já. Já osobně se cítím dobře, kde je příjemná atmosféra, není tam hodně hluku, a kde se nekouří. Peníze zas až*

tak velkou rolu nehrajou. Jen občas si vybírám místa, kde mají lepší pití. Další faktory jsou nálada, a jaké je zrovna počasí. Rád předběhnu jen z kolejí na Á nebo do Dýdy. To je dobrá výhoda těchto klubů, jsou dobře postavený.“

Osmý respondent – *„Asi podle peněz, který mám u sebe. Dnes je doba, kde tzv. škodlíme každou korunu, tak proč nezajít tam, kde je to levnější. Další faktor je moje holka, že jdu spíše tam, kam chce ona.“* (smích)

Devátý respondent – *„Neřeším nic, jdu tam, kde je mi dobře a s těmi co mám ráda. Někdy je to počasí, že se musím přemluvit, abych někam vyrazila, protože bydlím ve městě, ale když se rozhodnu, tak už je to jedno. Všude to mám ráda. Někdy je to i nálada, kterou zrovna mám. Občas totiž nemusím hodně lidí na jednom místě a to se vlastně na Áčku velmi často stává. A je pravda, že nepreferuju, kde se kouří. Ostatní mě nic teď asi nenapadá.“*

Nejčastěji zmíněným faktorem je finanční situace dotázaných. Tento fenomén byl, je a bude všeobecně známý u studentů. Potvrdilo se, že často navštěvují levnější kluby. Není na tom nic špatného, protože důležitější je pro ně vědomí, že když bude potřeba, mají dostatek obnosu, který například ušetřili za pár návštěv levnějších klubů. Při výzkumu jsem vyzorovala, že ti, co dostávají pravidelné finanční příspěvky od rodičů či prarodičů, jsou v dané době ochotni utratit více peněz za drinky, které si nikdy nedávali. Zůstávají tam, kam chodí nejčastěji. I vyšší obnos se nebojí utratit za něco, co si chtějí dopřát i když jednou do měsíce. Až když vidí, že se peněženka tenčí, tak se vrátí ke svým zvyklostem a u nich zůstanou až do dalšího finančního příspěvku. Dalším důležitým faktorem jsou kamarádi, známí a přátelé. Většina jde tam, kde je více známých, aby si mohli s někým popovídat. Někdy je v partě potřeba jen jeden člověk, který rozhodne, kam se jde. Ti, co bydlí ve městě, se rozhodují i podle počasí, protože i v jejich blízkosti domova se nachází nějaká hospůdka nebo klub. A v případě horšího počasí raději využijí tuto možnost. Poslední roli hraje i nálada jednotlivců. Ta ovlivňuje, kam se půjde, kde a co hrají a co chci pít. Nálada také přispívá k celkovému vývoji večera. Tu ovšem také ovlivňuje míra vypitého alkoholu. Ten je u studentů na špatnou náladu jeden z léků. Avšak ranní vystřízlivění je vrací do stavu snad i horšího. Naše nálada nám dává pokyny, zda se bude pokračovat do míst, kde se například tančí (Klec), či se končí a jde se domů po zavírací době Dýdy Baby nebo Áčka.

10) Jakou roli budou hrát tyto studentské kluby v budoucnu?

Druhý respondent – *„Podle mě, kluby tu byly už před náma a budou i po nás. Jejich role je, že je musí navštěvovat studenti a ty tu vlastně budou pořád, dokud bude stát univerzita*

na tom místě, kde je. (smích) Je možné, že některé půjdou jiným směrem, změní zevnějšek, aby přilákaly nové lidi, další zůstanou u osvědčeného výběru pití a hudby. Studenti těmto klubům budou vždycky věrní, tak doufám, že je navštívím i já v budoucnu. “

Pátý respondent – „Pořád tu samou, budou sloužit studentům. Ty, co budou chtít, tak přijdou, ty, co ne, tak nepřijdou. Jestli se fakt nevyskytnou existenční problémy u klubů, budou tu ještě dost dlouho, protože zde bude vlastně pořád dost studentů. “

Šestý respondent – „Kluby u univerzity budou i nadále navštěvovat studenti. Ty kluby jsou z toho živé, mají z nás dobré peníze. Jejich nabídka se přizpůsobí poptávce studentů, tak se udrží určitě dlouho. Jejich role bude určitě vlastně spočívat v tom, co doted’ – nabízet co nejlepší pití a vytvářet co nejlepší atmosféru, aby byly pořád v kurzu. “

Osmý respondent – „Jsem optimista, kluby tu budou stát i za 20 let a já je navštívím i s dětma a pošlu je na tuhle školu a budou navštěvovat Áčko, jako já za mlada. (smích) Dýdý Baba tu asi nebude, nebo tu bude jinej podnik pod jiným názvem. Mám dojem, že návštěvnost tohoto klubu je fakt nízká a spíše prodělává. Klec bude i dál určitě sloužit všem a všichni budou spokojení, protože to je jediná diskotéka v blízkém okolí. “

Devátý respondent – „Protože jsem tu nová, nezjistila jsem, co dané kluby vlastně pořádně nabízejí a jak se chovají ke studentům. Od kamarádek vím, že se pořádají nějaký turnaje ve fotbálku a podobně no, tak si myslím, že tyhle kluby mají perspektivu dobrou. Poblíž univerzity bude vždy dostatek lidí, tak proč toho nevyužít a nesloužit jim. “

Desátý respondent – „Tyto kluby tu budou pořád pro nás, pro studenty. Jejich budoucnost bude spočívat, že se budou ptát, co studenti rádi pijou, co rádi dělají a co rádi poslouchají. O Áčko strach nemám, jediné kdyby se našel problém z okolí klubu, například ten hluk, kterej vadí sídlišti. O Dýdý Babu se fakt trochu bojím, protože ztratila tu atmosféru, co měla kdysi. Myslím, že diskotéky v tomhle klubu zaniknou a bude to sloužit jako restaurace pro širokou veřejnost. A Klec...no, o tu strach nemám. Ta bude v pohodě. Choděj tam všichni lidi a nejen studenti. Budou mít lidi pořádku podle mě se ještě bude zdokonalovat, co se vlastně týče výběru písni a podobně. Aby tyhle kluby neměly svoji funkci jako doted’ by se musel stát nějaký závažnej problém, kterej by ale nebyl na straně studentů, ale ze strany vedení. “

Respondenti i já si myslíme, že tyto kluby budou hrát v budoucnu stejnou roli, jak kdysi a jako v nynější době. Jsou tu převážně pro studenty, snaží se jim vyjít vstříc s cenami, nabídkou pití i zábavy. Když se sem nějakí lidé vrátí a zjistí, že tu pořád jsou, proč by tomu nemohlo být i za dalších 10 let. Je jen otázkou, zda vedení klubů bude mít možnost tohoto využít, zda se nevyskytne nějaký problém, který nebudou moci ovlivnit.

Tyto rozhovory se uskutečnily na několika místech v Pardubicích, ale převážně to bylo v prostorách, kde probíhal terénní výzkum, tedy v klubech. S jednotlivými respondenty jsem si sjednala čas, zamluvila volný stůl a uskutečnila rozhovor. Zpočátku jsme se jen bavili o škole, o zájmech a podobně. Později jsem se začala ptát na jednotlivé otázky. Odpovědi jsem nahrávala a následně přepsala. Délka rozhovorů se liší u každého z respondentů. Nevyskytl se žádný problém, protože jsem jednotlivé studenty vždy uvedla do dané problematiky, trochu jsem je seznámila s mým tématem, aby se dokázali lépe zamyslet nad jednotlivými otázkami. Samozřejmě bez ovlivňování. Všem dotazům rozuměli. Všichni zúčastnění byli ochotní, milí a byli rádi, že se jich někdo na něco podobného zeptal, protože kluby navštěvují několik let nebo velice často a mají k nim už vypěstovaný určitý vztah.

2.12. Shrnutí informací z rozhovorů

Jednotlivé odpovědi jsem shrnula vždy po zaznamenání důsledného přepisu. V této části shrnu informace, které se vyskytly nejčastěji. Také podám analýzu volného času studentů.

Otázky na volný čas nejsou mezi studenty nic neobvyklého. Při pozorování a následném neformálním povídání jsem zaznamenala, že téma volného času je velice časté. Jedni ho mají dostatek, jiní nedostatek. Jedni jsou spokojeni a rádi, že jim škola nabídne například sportovní kroužky a nemusí hledat nějaké jiné sporty ve městě či v blízkém okolí. Nejčastěji studenti navštěvují basketbal, volejbal, badminton a floorbal (kolektivní sporty). Nebo se věnují jízdě na kolečkových bruslích či běhu nebo plavání v nově zrekonstruovaném plaveckém bazénu. Jedinci, převážně ženy, využívají možnosti návštěv hodin aerobiku, zumbly a plavání. Jiní si myslí, že jim škola zaplňuje i volný čas a na nějaký sport nemají čas. Raději jdou do přírody, do města, na nákupy. Jsou to jen chvílky, které využijí, aby si například oddechli a načerpali nové síly. Delší dobu sportu ani nejsou ochotni věnovat, protože myšlenka, že mají ještě hodně povinností, jim to neumožní. Další skupina je spíše na kolejích, na bytech či každý sám na pokojích. Hodně sledují internet, televizi či si čtou knihy. Vše má co dočinění s povahou člověka. Jak jsem již popsala v teoretické části, je jen na nás, jak chceme využít a trávit volný čas. V dnešní době máme mnoho možností jak ho strávit a buďme za to rádi, protože jinak by bylo mnoho lidí bez zájmu o svůj život.

Při pozorování a neformálních rozhovorech jsem zjistila, že studenti rozlišují termíny volný čas a volno. Když jsem se nad tím zamyslela, měli pravdu. Někteří si byli vědomi, že volno je jen součástí toku dne a musí ho nějak vyplnit, například jen rychlým obědem. Jiní ho

i vyhledávali, aby si odpočinuli a popovídali s ostatními. Těm právě slouží studentské kluby, ve kterých své přátele potkávají. Právě oni mě přivedli k závěrům, že studentské kluby neslouží k tomu, aby v nich studenti trávili svůj volný čas, nýbrž jejich náplní je vyplnění pauzy během dne. Samozřejmě, že ti, kteří chtějí být během školy na barech, tak tam budou, ale většina se tímto stylem nechová. Mají je jen za jakýsi prostor, kde dochází k vyplnění prázdného místa v době, kdy chodí do školy. Častým navštěvováním klubů jsem mohla vše důkladně zmapovat. Pozorovala jsem, že během dne studenti doopravdy do těchto míst přijdou na rychlé občerstvení a zase jdou pryč. Jednalo se někdy i o minuty setrvání a následného rychlého odchodu do učeben. Tyto kluby jsou přestupným místem z jedné stanice do druhé.

V otázce, která směřovala do minulosti, jsem zjistila, že převážná část studentů si myslí, že dnešní generace má více prostoru pro svůj osobní volný čas. Společnost dá rozdělit do různých skupin, např. na ty, co k tomu přistupují pozitivně nebo negativně. Většina studentů, kteří bydlí na vesnici, si myslí, že jak oni, tak rodiče neměli dostatek času pro sebe, protože většinu dne po škole a po práci strávili opět další, někdy i těžší prací. Jednalo se o práci kolem domu, na poli, v lese, museli sekat trávu či obyčejně pomáhat v domácnosti. Slyšela jsem mnoho vyprávění o životě na vesnici. Poznala jsem jedince, jak nemohli ani jít do společnosti, protože bylo období sekání a sušení trávy. Nemohli se věnovat svým kamarádům, protože rodina potřebovala pomoci. Avšak já si myslím, že v dnešní moderní době existují technické vymoženosti, které umožní mladým lidem, aby udělali kus práce, ale pak se věnovali svým zálibám, i když žijí na vesnici. Je to jenom o chtíči a vlastním přesvědčením, že já si čas na sebe udělám. Vymlouvání se na práci je jen symbolem pasivního využívání volného času. Ve městech se situace podle mého názoru vyvíjí pořád směrem kupředu. V centru města najdeme už několik kin, restaurací nebo fit center. Dnešní mládež tak má více možností jak strávit volný den, volnou chvíli. Ti, co mají rádi sport, mají již z čeho vybírat, neboť taková nabídka sportovního vyžití tu v minulosti nebyla. A je i na dnešních studentech vidět, že zájem o adrenalinové, zážitkové a podobně orientované sporty stoupá.

Další otázky směřovaly směrem k rolím, které mají studentské kluby. Podle dotázaných návštěvnost těchto klubů je závislá na studentech, na přizpůsobení se jim a na reklamě. Každý z klubů si dělá podle mého názoru nevědomou reklamu tím, že osloví studenty pomocí jiných studentů. Mám na mysli, že na univerzitě nenajdeme letáčky s akcemi na pití jednoho či druhého klubu. Jeden student, který navštíví jakýkoli bar, stačí k tomu, aby se o těchto klubech dozvědělo mnoho dalších. Tak funguje vysoká návštěvnost daných barů. Jejich role spočívá i v tom, aby dělaly zázemí studentům. Starají se o příjemnou atmosféru, o

čistotu a pořádek. Na studentech jsou závislí, tak jim i plní přání, když si o ně řeknou. Jsou ochotni pro lidi udělat téměř cokoli, co je v rámci jejich možností. Rádi zobrazí živé sportovní utkání na plátno, protože ví, že studenti často sledují přímé přenosy fotbalových či hokejových utkání z naší republiky či zahraničí. Když je pěkné počasí, otevře se letní zahrádka nebo terasa u menzy, a tak mají studenti možnost horké počasí strávit pod slunečníkem a osvěžujícího pití. Je jen na samotných klubech, jak budou k nám, studentů, přistupovat. Ale na druhé straně, my musíme vědět, jak se za daných podmínek chovat. Jakmile nebude fungovat vzájemná důvěra, omezí se kluby na osvědčené praktiky, které panovaly po celá léta. Jak je známo, studenti neoplývají velkým obnosem peněz. I na to kluby umí reagovat a snaží se jim cenově přiblížit. Právě peníze byly nejčastěji zmiňovány jako hlavní faktor při výběru klubu. Nemám dostatek obnosu, budu raději doma, nebo si zajdu tam, kde je to levnější. Jednoznačná výpověď respondentů.

Výpovědi mi ukázaly i tu skutečnost, že většina dotázaných si myslí, že klub Dýdy Baba nemá jistou budoucnost. I já jsem to již naznačovala v osobních postojích a názorech. Většina si myslí, že tento klub ztratil svoje kouzlo, které v sobě měl v dávné době. Kdysi to byl vyhlášený studentský klub, kam se chodili mladí bavit a seznamovat. Nebylo dne, kdy by diskotéky nehrály do brzkých ranních hodin. Musím jen potvrdit, že v této době v okolí neexistoval jiný taneční klub. Vínou na této proměně má i celkové vedení klubu. Od jednoho informátora jsem se dozvěděla, že nerado vycházelo studentů vstříc, co se týče různých akcí. Někdy nebyla ani rozumná dohoda s vedením. A tak se stalo, že se akce studentů začaly přemisťovat do ostatních klubů (třeba i do Žlutého psa,⁷⁹ který se nachází nedaleko hospody Rychta). S příchodem dalšího diskoklubu se Dýdy Baba začala proměňovat, začala hledat další klientelu, která by mu udržela danou hodnotu. Podle dotázaných se mu to ale nepodařilo. Mnoho studentů jde raději na diskotéku někam jinam, protože tento prostor je už pro ně nezajímavý. Jdou objevovat nové tváře raději na jiná místa. Na druhou stranu, svou tvář si zachová i do dalších let jako restaurace zaměřená na pizzy a těstoviny. Tuto nabídku studenti ani blízké okolí nikdy neodmítnou. Někteří si dávají pizzy pravidelně, jiní jen za dobře odvedenou práci ve škole nebo při výjimečných událostech. Ale vždy na tuto pochutinu do tohoto klubu zavítají.

Někteří by zde mohli namítnout, že takto orientované kluby slouží jen pro ty, kteří jsou ubytovaní na kolejích nebo v blízkém okolí. Popravdě řečeno, převážná většina

⁷⁹ Hudební klub Žlutý pes patří mezi nejstarší fungující kluby v Česku. Jeho začátek je spojen s rokem 1992. Klub Žlutý pes se znovu otevřel po velké přestavbě v červnu roku 2003 a nabízí hudební vyžití ve všech možných žánrech. Dostupné na <http://www.zlutak.cz/zlutak.php?soubor=klub>

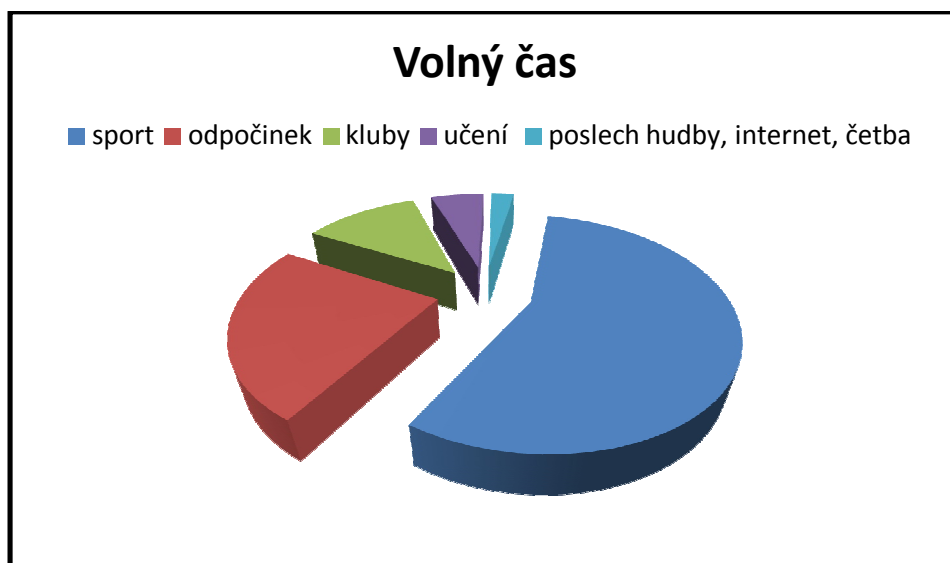
návštěvníků jsou studenti z kolejí. Mají to nejbližší, nikam jinam se jim nechce. Nic méně druhou největší skupinu tvoří návštěvníci z řad studentů, kteří bydlí i trochu ve vzdáleném okolí. Již několikrát jsem zmínila, že i ti, co bydlí ve městě, v centru či na okraji Pardubic, rádi tyto kluby navštěvují. Závisí to tedy i na počasí, které v danou dobu panuje, ale často nemají žádný problém sednout na autobus a dovést se přímo k univerzitě. Když chtějí oni sami nebo jejich přátelé, tak neváhají vážit tímto směrem své kroky. Jako kluby v centru města, tak i kluby v kampusu mají stálou klientelu. Na tomto principu se chovají všechny zařízení podobného typu. Jelikož chci zůstat v Pardubicích i po studiu, doufám, že se nestane, že by nějaký bar zkrachoval a nahradilo ho něco jiného. Doufám, že budu moci svým dětem ukázat můj nejoblíbenější bar, který jsem často a ráda navštěvovala, jako měl možnost jeden pán ze sídliště. Ten mi pověděl, že za jeho studentských let již existoval studentský bar jménem Světluška, který se nacházel v místech dnešního Áčka. I on rád toto místo navštěvoval se svými kamarády a strávil tam mnoho volných chvil. Podle tohoto pána se dnešní kluby zde udrží ještě další dobu, avšak záleží i na jiných, zda je budou chtít, zda budou pořád tak oblíbené, jako je tomu dnes nebo zda je nahradí něco jiného, například nějaké obchody, které budou vhodné i pro širší veřejnost.

Zde jsem shrnula poznatky, které jsem získala od studentů, kteří mi byli ochotni poskytnout rozhovor. Shrnutí je důležité, aby ostatní pochopili, o čem jsme debatovali, co z toho vyplynulo a jaké jsou závěry.

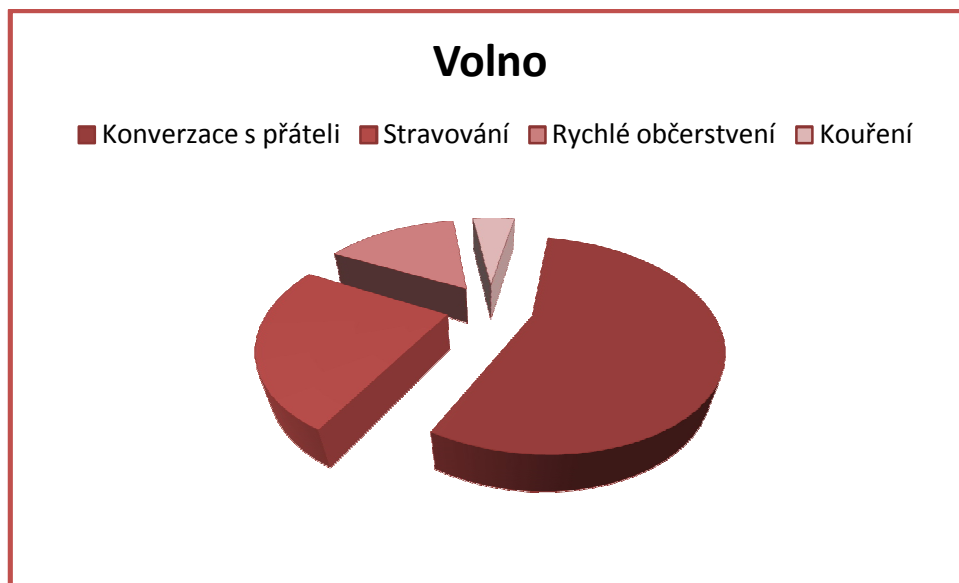
2.13. Stručný přehled pomocí grafů

V následující části shrnu celý praktický oddíl pomocí grafů. Jedná se pouze o poznatky, které jsem vyzozorovala při zúčastněném pozorování, při neformálních rozhovorech i při kladení jednotlivých otázek. Počet studentů, se kterými jsem mluvila, je mnoho, proto zde nastíním pouze grafy s informacemi, které vypovídají o dané společnosti v celku. Jednotlivé grafy se věnují volnému času, volnu a studentským klubům. Můj kvalitativní výzkum obsahoval mnoho kontaktů se studenty. Ze všech výpovědí vyplynulo, na co kladou respondenti větší důraz a čemu se věnují jen okrajově, které indikátory zmiňují nejčastěji a které byly naopak ve výpovědích zastoupeny méně. Myslím si, že přesná procenta by nic zásadního nevypovídala, proto je zde jen ukázka celkového zkoumání (pomocí výsečí v grafech).

Graf č. 1 – Ukázka nejčastějších aktivit během volného času studentů

Graf č. 2 – Ukázka nejčastějšího využití času během volna studentů

Graf č. 3 – Obecná charakteristika oblíbenosti klubů

Graf č. 1 nám ukazuje aktivity, kterým se studenti věnují během svého volného času. První místo zaujal sport. Ten má na starost odreagování a vybití přebytečných chmurných myšlenek. Pot, únava a bolest svalů přináší následně uspokojení a pocit štěstí. Další výseč reprezentuje odpočinek. Patří sem procházky po městě nebo přírodou, návštěva muzeí, výstav nebo kin, ale také obyčejné lenošení. Další ukazatel patří návštěvě klubů. Jeden nebo dva drinky po škole uspokojí každého. A k tomu dobrá muzika nebo jídlo k dobré náladě určitě přispěje. Poslední výseče vypovídají, že i učení a četba knih, sledování televize nebo internetu se dá považovat za aktivitu během volného času.

Graf č. 2 představuje, jaké činnosti se nejčastěji vykonávají během nutného volna. První místo zaujalo povídání si s přáteli a spolužáky. Je to činnost, kterou si ani neuvědomujeme, ale celkem často a pravidelně provádíme. Když je čas a chuť na oběd, studenti rozhodně neváhají a navštíví např. menzu či jiné stravovací zařízení. Oběd jim dodá potřebnou energii na další výkony ve škole. Rychlým občerstvením jsem měla na mysli kávu, čaj nebo pivo po obědě. Tím studenti také nepohrdnou a ve svém volnu se takové činnosti hojně věnují. A v neposlední řadě je to kouření. Někteří by mohli namítnout, že většina studentů jde během volna jen kouřit. Ale podle mých respondentů se situace jevila tak, jak jsem ji výše nastínila.

Graf č. 3 naznačuje obecné shrnutí, které kluby v kampusu univerzity studenti nejčastěji navštěvují. První místo obsadil studentský klub Áčko. Zúčastněné pozorování, neformální a polostrukturované rozhovory jsou jasným důkazem. Tento klub patří k těm

nejoblíbenějším. Následuje diskoklub Klec. Hlavně večer a v noci praská tento taneční klub ve švech. A poslední místo zaujal studentský klub Dýdy Baba. Kdybych tuto práci psala před třemi lety, situace by byla možná jiná.

Závěr

Tato diplomová práce nepodává závěrečné výsledky, které by se vztahovaly na všechny studenty Univerzity Pardubice. Jedná se o poznatky, které vyplývaly z terénního výzkumu a z odpovědí od vytipovaných respondentů a informátorů. Od začátku výzkumu se mi i sami studenti nabízeli, že mi rádi odpovědí na jakoukoli otázku, a proto jsem mohla vše lépe uchopit. Je však patrné, že ne od všech se mi podařilo získat potřebné informace. Podle mého názoru nejde postihnout všechny studenty a jejich názory. Má práce je postavena na kvalitativním přístupu k určitému vzorku populace. I práce s méně početným vzorkem je přínosná pro dané téma a přinesla očekávané i překvapující výsledky.

Citované publikace, které se objevily v teoretické části, mi poskytly jasný přehled, co je volný čas, jak ho definovat a jak se k němu chovat. Zjistila jsem, že se lidé tímto fenoménem zabývali již v historii a také, že pronikal do různých legend.⁸⁰ Zmíněná historie volného času nám pomůže ukázat, k jakým proměnám u tohoto tématu dochází. Vyšlo najevo, že i rodina, blízcí, přátelé, ale také počasí a nálada nás ovlivňují při výběru činností během volného času. Prostor, ve kterém se nacházíme, je jeden z mnoha ukazatelů daného tématu. Dalo by se říci, že volný čas představuje specifickou oblast lidského života, která přináší člověku zvláštní prospěch: radost ze svobody, prostor pro tvořivost, uspokojení, potěšení. Volný čas podporuje celkové zdraví a pohodu a ovlivňují ho různé faktory, které jsem také stručně popsala. Obsah i způsoby využívání volného času mají značný význam i z hlediska duševní hygieny. Druh odpočinku, rekreace a zábavy se odráží i ve studentských a pracovních výkonech člověka.

Praktická část se věnovala terénnímu výzkumu, který probíhal v Pardubicích ve studentských klubech Áčko, Dýdy Baba a Klec. Popis jednotlivých zkoumaných objektů nám pomohl si udělat stručný přehled, jak jednotlivé kluby fungují a kdo je navštěvuje. Jaká je jejich nabídka a jak jsou lidé spokojeni s obsluhou a prostředím. Cílem práce bylo zmapovat, zda studentské kluby slouží jako místo, kde studenti tráví svůj volný čas. Zúčastněné pozorování mi pomohlo být součástí dění přímo v klubech, a tak jsem mohla potvrdit či vyvrátit mnou předem stanovené hypotézy.

Potvrdila se mi domněnka, že studenti navštěvují více a pravidelněji bary, které nabízejí nižší ceny nápojů. Finance jsou základním faktorem, který ovlivňuje výběr klubů. Samotný chod výše zmíněných zařízení si je vědom tohoto problému. Nakládá s tím podle svých možností. Studentům se však snaží vyjít vstříc. Nepotvrdila se mi myšlenka, že studenti

⁸⁰ Viz. Legenda o Ostojovi

tráví svůj volný čas v barech popíjením piva apod. Za tento fakt jsem vděčná všem mým zúčastněným respondentům. Jelikož se i oni stýkají s dalšími lidmi, tak mi pomohli dospět se svými zkušenostmi k vytyčenému cíli. Dalo by se říci, že u většiny studentů je vše ve vyváženém poměru (sport, odpočinek, zábava apod.) V neposlední řadě doufám, že všechny kluby, jak tu dnes stojí, tu budou stát i v budoucnu. O studenty určitě mít nouzi nebudou, tak snad už zbývá jen doufat.

Trávení volného času je svobodnou záležitostí každého člověka. Záleží na něm, jestli ho využije k realizaci svých zálib, zájmů a uspokojení svých potřeb, ke svému rozvoji a seberealizaci nebo ho prostě promarní. Volný čas hraje a bude hrát v životě každého z nás významnou roli a to zejména v oblasti tvorby a rozvoje jeho zdraví, kultivace a socializace. Volný čas, to je čas, který může člověk využít bezprostředně pro sebe, ve kterém maximálně patří sám sobě, v němž může – více než kdykoli jindy – dělat to, co jej baví a co mu přináší potěšení, zábavu a odpočinek.

Jaká slova použít na samotný závěr? Snad jen, ať je tento fenomén i nadále důkladně prozkoumáván, abychom se i v dalších publikacích více dočetli, že aktivní způsob využití volného času je jednou z priorit člověka. A hlavně, ať tento způsob volného času přispívá k uspokojování pocitu štěstí a uvolnění, aby nedocházelo k situaci, že díky nabídce komerční zábavy klesá schopnost radovat se delší dobu z jedné věci a stoupá tendence střídání vjemů.

Seznam použité literatury

Bittnerová, D., Heřmanský, M.: *Kultura českého prostoru a prostor české kultury*. Praha 2008, s. 325. ISBN 978-80-87178-03-4

Bouzek, J.: *Otázka české identity v českém prostoru i mimo něj*. In: Bittnerová, D., Heřmanský, M. (ed): *Kultura českého prostoru a prostor české kultury*. Praha 2008, s. 325. ISBN 978-80-87178-03-4

Dohnalová, M., Malina, J., Müller, K.: *Občanská společnost: Panoráma biologické a sociokulturní antropologie*. Brno 2003, s. 271. ISBN 80-210-3180-8

Durkheim, E.: *Společenská dělba práce*. Brno 2004, s. 375. ISBN 80-7325-041-1

Geertz, C.: *Interpretace kultur: vybrané eseje*. Praha 2000, s. 565. ISBN 80 – 85850 – 89 – 3

Hájek, B. et al.: *Pedagogické ovlivňování volného času: Současné trendy*. Praha 2008, s. 240. ISBN 978-80-7367-473-1

Hodaň, B., Dohnal, T.: *Rekreologie*. Olomouc 2008, s. 281. ISBN 978-80-244-2197-1

Huizinga, J.: *Ve stínech zítřka*. Praha 2000, s. 164. ISBN 80-7185-302-X

Charvát, M., Sekot, A.: *Masová společnost, sport a volný čas*. In: Hodaň, B.: *Volný čas a jeho současné problémy*. Olomouc 2002, s. 188. ISBN 80 – 85783 – 37 – 1

Jiráček, J., Köpplová, B.: *Média a společnost*. Praha 2003, s. 207. ISBN 978-80-7367-287-4

Koukolík, F.: *Sociální mozek*. Praha 2006, s. 269. ISBN 80-246-1242-9

Kraus, B., Poláčková, V.: *Člověk – prostředí – výchova*. Brno 2001, s. 199. ISBN 80-7315-004-2

Kučerová, S.: *Volný čas jako hodnota*. In: Spousta, V. et al.: *Teoretické základy výchovy ve volném čase: Úvod do studia pedagogiky volného času*. Brno 1994, s. 183. ISBN 80-210-1007-X

Le Goff, J.: *Kultura středověké Evropy*. Praha 1991, s. 746. ISBN 80-207-0206-7

Le Goff, J.: *Za jiný středověk.* Praha 2005, s. 436. ISBN 80-7203-598-3

Lenderová, M., Macková, M., Bezecný, Z., Jiránek, T.: *Dějiny každodennosti "dlouhého" 19. století II. díl: Život všední i sváteční.* Univerzita Pardubice 2005, s. 180. ISBN 80-7194-756-3

Němec, J.: *Hra a volný čas 21. století.* In: Hodaň, B.: *Volný čas a jeho současné problémy.* Olomouc 2002, s. 188. ISBN 80 – 85783 – 37 – 1

Němec, J. et al.: *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času.* Brno 2002, s. 119. ISBN 80-7315-012-3

Orel, M., Facová, V. a kol.: *Člověk, jeho mozek a svět.* Praha 2009, s. 212. ISBN 80 – 7184 – 871- 9

Pávková, J., Hájek, B., Hofbauer, B.: *Pedagogika volného času.* Praha 1999, s. 232. ISBN 80-7178-295-5

Pelcová, N.: *Filozofická a pedagogická antropologie.* Praha 2004, s. 201. ISBN 80-246-0076-5

Petrusek, M. (ed.): *Velký sociologický slovník.* Praha 1996. ISBN 80 – 7184 – 311 – 3

Precht, R.: *Kdo jsem?* Praha 2010, s. 400. ISBN 978-80-249-1306-3

Scruton, R.: *Průvodce inteligentního člověka po moderní kultuře.* Praha 2002, s. 210. ISBN 80-200-1013-0

Slepičková, I.: *Sport a volný čas.* Praha 2000, s. 115. ISBN 80-246-1039-6

Smetánka, Z.: *Legenda o Ostojovi.* Praha 2010, s. 363. ISBN 978-80-7422-035-7

Sokol, J.: *O kultuře, jazyku a češtví.* In: Bittnerová, D., Heřmanský, M. (ed): *Kultura českého prostoru a prostor české kultury.* Praha 2008, s. 325. ISBN 978-80-87178-03-4

Spousta, V. et al.: *Metody a formy výchovy ve volném čase.* Brno 1996, s. 82. ISBN 80-210-1275-7

Taylor, Ch.: *Liberální politika a veřejnost*. In: Znoj, M., ed.: *Liberální společnost*. Praha 1994, s. 189. ISBN 80 – 7007 – 063 – 3

Wolf, J.: *Antropologie pro každý den*. Praha 2004, s. 301. ISBN 80-86078-42-6

Wolf, J.: *Člověk a jeho svět*. Praha 1999, s. 212. ISBN 80 – 7184 – 871- 9

Seznam použitých zdrojů

www.tf.jcu.cz/getfile/38354c5628884f4d [04 – 03 – 2013]

www.fsps.muni.cz/~kse/vyuka/vyuka.../rekre_002_odpocinek.pdf [13 – 02 – 2013]

www.ymcabrno.cekit.cz/files/ic/info/volnycas/volnycas.doc [25 – 04 – 2013]

http://cs.wikipedia.org/wiki/Římská_datace#Nony [04 – 03 – 2013]

http://www.fsps.muni.cz/~kse/vyuka/vyuka_dokumenty/rekreologie/rekre_002_odpocinek.pdf [25 – 04 – 2013]

<http://www.ftvs.cuni.cz/hendl/metodologie/kinantropologie.htm> [18 – 05 – 2013]

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Paintball> [20 – 05 – 2013]

<http://www.klubgenerali.cz/clanky/mohlo-by-vas-zajimat/nove-a-moderni-sporty-vyzkousejte-je> [01 – 05 – 2013]

<http://www.dydybaba.cz/kontakt/o-klubu-dydy-baba.htm> [19 – 05 – 2013]

<http://www.diskoklec.cz/o-kleci.html> [06 – 06 – 2013]

<http://erasmaci.cz/co-to-ten-erasmus-je/> [23 – 05 – 2013]

<http://www.zlutak.cz/zlutak.php?soubor=klub> [15 – 05 – 2013]

Přílohy

Studentský klub Áčko

Obr. 1: Vnější pohled na studentský klub Áčko. Foto: A. Nováková. Pardubice 2013.

Obr. 2: Interiér baru Áčko. Foto: A. Nováková. Pardubice 2012.

Obr. 3: Pohled na bar ve studentském klubu Áčko. Foto: A. Nováková. Pardubice 2012.

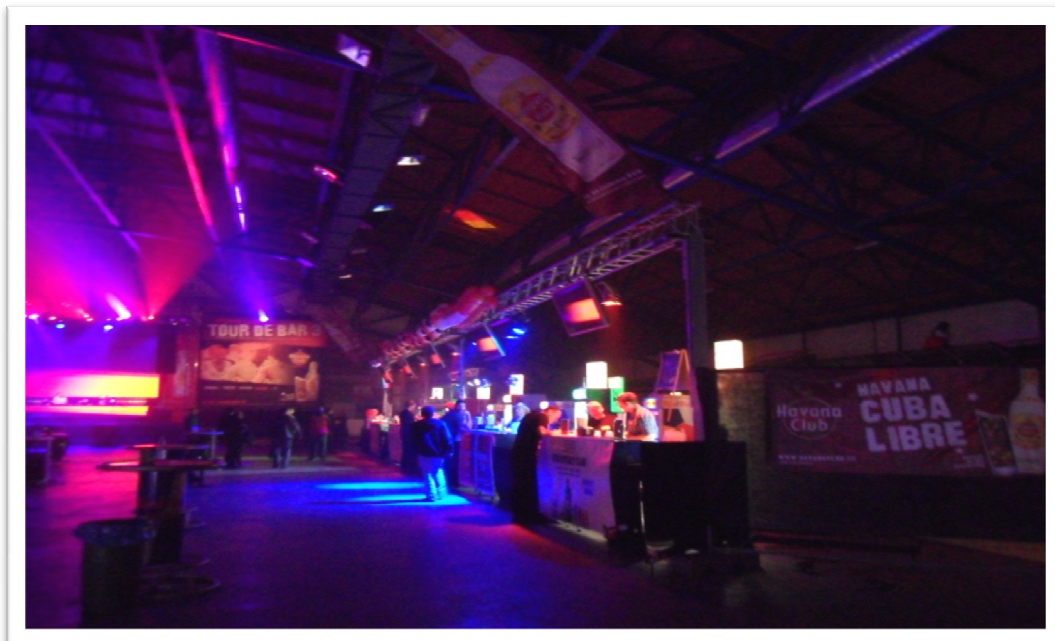

Obr. 4: Stolní fotbálky. Foto: A. Nováková. Pardubice 2012.

Tour de bar Pardubice

Obr. 5: Plakát k akci Havana Tour de bar. Zdroj: www.google.cz

Obr. 6: Vpravo pohled na soutěžní bar Áčko. Foto: A. Nováková. Pardubice 2013.

Obr. 7: Hojná účast na Tour de Bar. Foto: A. Nováková. Pardubice 2013.

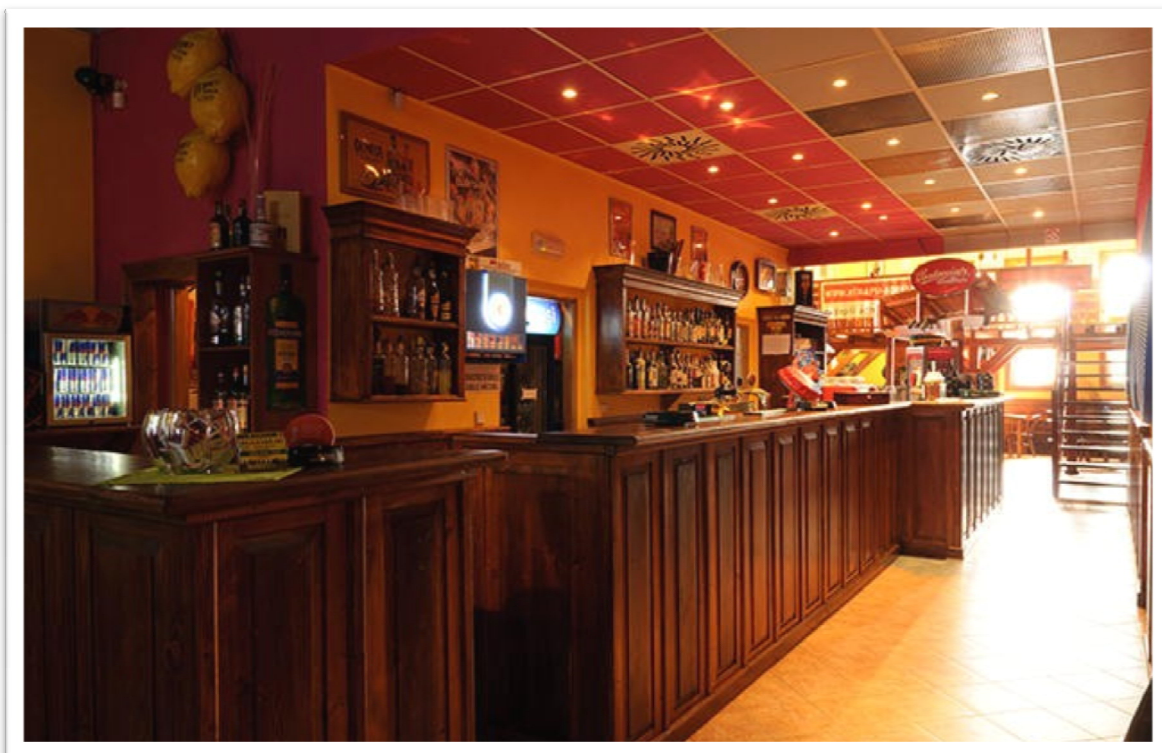

Obr. 8: Ukázka dalších soutěžních barů. Foto: A. Nováková. Pardubice 2013.

Studentský klub Dýdy Baba

Obr. 9: Noční pohled na vstup do Dýdy Baby. Foto: A. Nováková. Pardubice 2013.

Obr. 10: Interiér studentského klubu Dýdy Baba. Zdroj: www.google.cz

Obr. 11: Bar ve studentském klubu Dýdy Baba. Zdroj: www.google.cz

Obr. 12: Zahrádka u studentského klubu Dýdy Baba. Foto: A. Nováková. Pardubice 2011.

Studentský diskoklub Klec

Obr. 13: Vnější pohled na Klec a zahrádku. Zdroj: www.google.cz

Obr. 14: Noční život v Kleci. Foto: A. Nováková. Pardubice 2011.

Obr. 15: Páteční disko v Kleci. Zdroj: www.diskoklec.cz